

Remissinstanser för Miljöprocessutredningens betänkande Miljöprocessen (SOU 2009:10)

Justitieombudsmannen, Riksrevisionen, Högsta domstolen, Svea hovrätt – Miljööverdomstolen, Nacka tingsrätt – Fastighetsdomstolen och Miljödomstolen, Växjö tingsrätt – Fastighetsdomstolen och Miljödomstolen, Vänersborgs tingsrätt – Fastighetsdomstolen och Miljödomstolen, Östersunds tingsrätt – Fastighetsdomstolen och Miljödomstolen, Umeå tingsrätt – Fastighetsdomstolen och Miljödomstolen, Domstolsverket, Försvarsmakten, Statens räddningsverk, Socialstyrelsen, Ekonomistyrningsverket, Kammarkollegiet, Statskontoret, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Uppsala universitet, Stockholms universitet, Luleå tekniska universitet, Statens jordbruksverk, Sametinget, Fiskeriverket, Strålskyddsmyndigheten, Utredningen om översyn av lagstiftningen på kärnteknik- och strålskyddsområdet (M2008:05), Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Boverket, Lantmäteriverket, Affärsverket svenska kraftnät, Banverket, Glesbygdverket, Luftfartsverket, Skogsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, Transportstyrelsen, Vägverket, Verket för näringslivsutveckling NUTEK, Statens energimyndighet, Riksantikvarieämbetet, Sveriges Kommuner och Landsting, Huddinge kommun, Solna kommun, Stockholms kommun, Uppsala kommun, Nyköpings kommun, Linköpings kommun, Jönköpings kommun, Växjö kommun, Ljungby kommun, Kalmar kommun, Gotlands kommun, Karlskrona kommun, Eslövs kommun, Kristianstads kommun, Malmö kommun, Kungsbacka kommun, Göteborgs kommun, Skövde kommun, Uddevalla kommun, Karlstads kommun, Karlskoga kommun, Sala kommun, Faluns kommun, Gävle kommun, Härnösands kommun, Östersunds kommun, Skellefteå kommun, Umeå kommun, Kiruna kommun, Piteå kommun, Advokatfirman Åberg & Co AB, Alrutzy Advokatbyrå AB, Fastighetsrådets och miljørådets förening, Företagarna, Lantbrukarnas Riksförbund, Mannheimer Swartling Advokatbyrå, Miljöförbundet Jordens vänner, Näringslivets Regelnämnd, Skogsindustrierna, Svensk Handel, Svensk Energi, Svensk Vindkraft, Svenska kraftnät, Svenska Naturskyddsföreningen, Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Fiskares Riksförbund, Sveriges Fiskevattenägareförbund, Sveriges Energiföreningars Riksorganisation, Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund, Världsnaturfonden i Sverige

Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om miljödomstolar

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller handläggningen av mål och ärenden i miljödomstol och Miljööverdomstolen samt sådan handläggning i Högsta domstolen som följer av bestämmelser i denna lag.

De tingsrätter som regeringen bestämmer ska vara miljödomstolar. Regeringen bestämmer miljödomstolarnas domsområden.

Miljööverdomstol är Svea hovrätt.

2 § En miljödomstols domar och beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas till Miljööverdomstolen.

Miljööverdomstolens domar och beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas till Högsta domstolen.

3 § En miljödomstol handlägger mål och ärenden enligt vad som föreskrivs i miljöbalken, fastighetsbildningslagen (1970:988), plan- och bygglagen (1987:10) och annan författning.

Ett mål eller ärende vid en miljödomstol inleds genom att

1. talan väcks vid miljödomstolen genom en ansökan om stämning eller genom en annan ansökan, eller

2. en förvaltningsmyndighets eller en kommuns beslut överklagas till miljödomstolen.

2 kap. Domstolarna och deras sammansättning

1 § I en miljödomstol och Miljööverdomstolen ska det finnas lagfarna domare och miljöråd.

I miljödomstolen dömer också särskilda ledamöter.

2 § Ett miljöråd ska ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde eller av industriell, kommunal eller areell verksamhet.

3 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer utser de lagfarna domare som ska tjänstgöra i miljödomstol och i Miljööverdomstolen.

Regeringen utnämner miljörådet.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer anställer för viss tid miljöråd samt förordnar de särskilda ledamöterna i miljödomstol.

4 § I mål där miljödomstolen är första instans ska rätten vid huvudförhandling bestå av en lagfaren domare, som är rättens ordförande, ett miljöråd och två särskilda ledamöter. En av de särskilda ledamöterna ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde. Den andre särskilde ledamoten ska ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet. I stället för en av de särskilda ledamöterna får ytterligare en lagfaren domare ingå i rätten, om målets beskaffenhet föranleder det.

Första stycket gäller också när ett mål eller ärende avgörs i sak utan huvudförhandling, om inte rätten finner att det är tillräckligt med ordföranden och ett miljöråd och parterna samtycker till det eller målet eller ärendet är av enkel beskaffenhet.

Utöver vad som sägs i första stycket får ytterligare en eller två ledamöter ingå i rätten. Utökas rätten med två ledamöter ska en av ledamöterna vara lagfaren domare.

5 § I mål och ärenden där miljödomstolen är första instans får rätten vid annan handläggning än som avses i 4 § bestå av en lagfaren domare. Detsamma gäller vid huvudförhandling i fall som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje styckena rättegångsbalken. Om det finns skäl för det får rättens sammansättning utökas med en lagfaren ledamot eller ett miljöråd.

Det som föreskrivs i första stycket första meningen gäller också i mål om utdömande av vite på särskild talan av myndighet och i mål om tilläggsavgift enligt 10 kap. 7 § plan- och bygglagen (1987:10).

6 § I mål som har överklagats till miljödomstolen ska, om inte annat följer av andra eller tredje stycket eller 7 §, rätten vid avgörande i sak bestå av en lagfaren domare, som är rättens ordförande, och ett miljöråd.

I stället för miljörådet får ytterligare en lagfaren domare ingå i rätten, om målets beskaffenhet föranleder det. Om målets svårighetsgrad eller omfattning föranleder det, får rätten ha den sammansättning som gäller vid huvudförhandling enligt 4 §.

Vid avgörande i sak av en tillståndsfråga ska rätten ha den sammansättning som gäller vid huvudförhandling enligt 4 §, om målet inte är av enkel beskaffenhet.

7 § I mål som har överklagats till miljödomstolen får rätten vid annan handläggning än som avses i 6 § bestå av en lagfaren domare. Detsamma gäller vid avgörande i sak av sådana mål som är av enkel beskaffenhet, utom i de fall som avses i 6 § tredje stycket.

8 § Om det i rätten ska ingå andra än lagfarna domare bestämmer rättens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet och med iakttagande av vad som föreskrivs i 4 § första stycket om de särskilda ledamöterna vilka som ska ingå i rätten.

9 § Om miljödomstolen består av fler än två ledamöter och en av ledamöterna får förhinder sedan huvudförhandling eller motsvarande handläggning har påbörjats, är rätten ändå domför om en av de kvarvarande ledamöterna är lagfaren domare.

10 § I mål som har överklagats till Miljööverdomstolen ska rätten bestå av minst fyra ledamöter, av vilka minst tre ska vara lagfarna domare. Minst fyra lagfarna domare ska dock alltid delta i rätten, om tre lagfarna domare har ingått i rätten i miljödomstolen. Om en av de lagfarna domarna får förhinder sedan huvudförhandling eller annan handläggning har påbörjats, är rätten ändå domför. Fler än fem ledamöter får inte delta. Miljöråd ska alltid ingå i rätten, om det inte är uppenbart obehövt. En av de lagfarna domarna ska vara rättens ordförande.

Vid behandling av frågor om prövningstillstånd ska Miljööverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. Ett miljöråd får dock ingå i rätten i stället för en av de lagfarna domarna.

Om det i rätten ska ingå andra än lagfarna ledamöter bestämmer rättens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet vilka som ska ingå i rätten.

Vid avskrivning efter återkallelse får rätten bestå av en lagfaren domare.

11 § I fråga om åtgärder som avser endast beredandet av ett mål eller ärende tillämpas 1 kap. 3 e § rättegångsbalken i en miljödomstol och 2 kap. 4 § femte och sjätte styckena rättegångsbalken i Miljööverdomstolen.

3 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet samt om utdömande av vite efter särskild ansökan av myndighet prövas av den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller ska bedrivs. Mål om utövande av verksamhet vid anläggningar som ingår i ett sammanhängande system för hantering, bearbetning, lagring och slutförvaring av använt kärnbränsle eller kärnavfall prövas av den miljödomstol inom vars område någon av anläggningarna är belägen eller är avsedd att vara belägen.

Mål om ersättning vid skada och intrång enligt 28 kap. 2–5 §§ miljöbalken och vid ingripande av det allmänna enligt miljöbalken prövas av den miljödomstol inom vars område skadan och intrånget i huvudsak har inträffat eller kommer att inträffa.

Mål om ersättning för miljöskador enligt 32 kap. miljöbalken prövas av den miljödomstol inom vars område den skadegörande verksamheten i huvudsak bedrivs eller har bedrivits. Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som kan medföra en sådan skada som avses i 32 kap. 3 § miljöbalken kan begära prövning av ersättningsfrågan vid den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs eller ska bedrivs.

Mål enligt miljöbalken som har överklagats till miljödomstol prövas av den miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller ska bedrivs eller åtgärden i huvudsak vidtas, har vidtagits eller ska vidtas.

Mål som prövas av miljödomstol enligt bestämmelser i plan- och bygglagen (1987:10) prövas av den miljödomstol inom vars område fastigheten, byggnaden eller anläggningen i huvudsak är belägen eller är avsedd att vara belägen.

I annan författning finns det särskilda bestämmelser om forum.

2 § En miljödomstol får för gemensam handläggning lämna över ett mål eller ärende till en annan miljödomstol, om det vid den andra miljödomstolen finns ett mål eller ärende som har nära samband med det förstnämnda målet eller ärendet och ett överlämnande kan ske utan avsevärd olägenhet för någon part. En miljödomstol får också överlämna ett mål eller ärende till en annan miljödomstol, om den andra miljödomstolen tidigare har prövat ett ansökningsmål som avsåg samma verksamhet som det förstnämnda målet eller ärendet.

Överlämnande av ett mål eller ärende mellan miljödomstolar får också ske om det annars finns särskilda skäl och det kan ske utan avsevärd olägenhet för någon part.

Överlämnande får inte ske om ett sådant beslut har fattats som avses i 5 kap. 2 § expropriationslagen (1972:719).

Ett mål eller ärende får inte överlämnas enligt första eller andra stycket, om den mottagande domstolen motsätter sig överlämnande.

3 § Frågor om miljödomstolarnas inbördes behörighet får inte självmant tas upp av högre rätt.

4 § Om det är lämpligt får rätten uppdra åt en eller flera ledamöter att göra en undersökning på platsen. Parterna ska ges tillfälle att vara närvarande vid en sådan undersökning. Vid undersökningen ska protokoll föras.

En undersökning beträffande en fråga av teknisk beskaffenhet får inte läggas till grund för dom eller beslut utan att parterna har getts tillfälle att yttra sig över undersökningen. Detta gäller dock inte om undersökningen i endast oväsentlig utsträckning avviker från vad som har framkommit tidigare i målet.

5 § Miljödomstolen ska hålla syn på stället, om det inte är obehövligt.

6 § Vid omröstning ska först de lagfarna domarna säga sin mening, därefter miljöråden och sist de särskilda ledamöterna. I fråga om omröstning gäller i övrigt 16 kap. rättegångsbalken.

7 § Statliga myndigheter och kommuner är skyldiga att utan ersättning till domstolarna låna ut de lokaler som domstolarna behöver för sina sammanträden, förutsatt att lokalerna inte är upptagna för sina huvudsakliga ändamål. Upplåtaren har dock rätt till ersättning för de särskilda kostnader som sammanträdet medför.

4 kap. Handläggningen av mål och ärenden där miljödomstol är första instans

Prop. 2009/10:215
Bilaga 8

1 § I mål där miljödomstol är första instans tillämpas vad som är föreskrivet om tvistemål i allmän domstol, om inte annat föreskrivs i denna lag eller annan lag.

Vid handläggningen av ärenden i första instans tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

2 § I mål om viten och i mål om tilläggsavgift enligt 10 kap. 7 § plan- och bygglagen (1987:10) tillämpas, i stället för 1 § första stycket, bestämmelserna i 5 kap. 1–4 §§.

5 kap. Handläggningen av mål som har överklagats till miljödomstol

1 § I mål som har överklagats till miljödomstol tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte annat föreskrivs i denna lag eller annan lag.

Följande bestämmelser i lagen om domstolsärenden ska inte tillämpas:

1. 11 § om förvaltningsmyndighet som motpart,
2. 26 § första stycket om säkerhetsåtgärder,
3. 31 § om omedelbar verkställighet,
4. 32 § om rättegångskostnadsansvar, och
5. 34 och 35 §§ om omprövning.

2 § Om en enskild överklagar en förvaltningsmyndighets avgörande är den förvaltningsmyndighet som först beslutat i saken motpart till den enskilde sedan handlingarna i målet överlämnats till miljödomstolen, om inte annat är särskilt föreskrivet.

I mål om planer enligt plan- och bygglagen (1987:10) är kommunen den enskildes motpart.

Det som sägs i första stycket gäller inte när det är en lantmäterimyndighets beslut som har överklagats eller när en ideell förening som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken har överklagat.

3 § Vid tillämpning av 15 och 18 §§ lagen (1996:242) om domstolsärenden ska sakägare och annan mot vilken åtgärd ifrågasätts anses som motparter.

4 § Ett avgörande av saken i målet sker genom dom. Domen ska under-tecknas av de lagfarna ledamöter och de miljöråd som har deltagit i avgörandet.

5 § Domar och beslut av Miljööverdomstolen i mål som har överklagats till miljödomstol får inte överklagas. Miljööverdomstolen får dock tillåta att en dom eller ett beslut i annat mål än mål enligt miljöbalken överklagas till Högsta domstolen, om det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Förslag till lag om upphävande av lagen (1969:246) om domstolar i fastighetsmål

Härigenom föreskrivs att lagen (1969:246) om domstolar i fastighetsmål ska upphöra att gälla vid utgången av år 2010.

Mål och ärenden som vid ikraftträdandet handläggs i en fastighetsdomstol ska lämnas över till en miljödomstol som skulle ha varit behörig om målet eller ärendet hade anhängiggjorts efter ikraftträdandet. Detta gäller dock inte mål där huvudförhandling har inletts före ikraftträdandet. För ett sådant mål ska äldre bestämmelser gälla. Förordnanden för dem som ingår i rätten ska därvid anses ha fortsatt giltighet såvitt avser det pågående målet.

Ett avgörande som har meddelats av fastighetsdomstol överklagas till hovrätt och handläggs där enligt äldre bestämmelser.

Förslag till lag om ändring i fastighetsbildningslagen
(1970:988)

Häri genom föreskrivs i fråga om fastighetsbildningslagen (1970:988)¹
dels att i 15 kap. 1 och 10 §§, 16 kap. 9 och 12 §§, 17 kap. 2 § samt
rubriken till 15 och 16 kap. ordet ”fastighetsdomstol” i olika böjnings-
former ska bytas ut mot ”miljödomstol” i motsvarande form,

dels att i rubriken till 17 kap. ordet ”hovrätt” ska bytas ut mot ”Miljö-
överdomstolen”,

dels att 16 kap. 1, 3, 4, 6 och 7 §§, 17 kap. 1 § samt 18 kap. 1 § ska
upphöra att gälla,

dels att 16 kap. 5, 8, 10, 13, 14 och 15 §§, 17 kap. 3 § samt 18 kap. 2 §
ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

5 §²

Till huvudförhandlingen skall sakägarna kallas. Om en sakägares närvaro uppenbarligen är utan betydelse för hans eller hennes rätt och även i övrigt saknar betydelse för målets avgörande, behöver sakägaren dock inte kallas.

Har talan fullföljts av en företrädare för ett allmänt intresse, skall denne kallas till *förhandlingen*. När en sakägares överklagande rör ett allmänt intresse, kallas länsstyrelsen eller, om målet avser sådan fastighetsbildning som anges i 15 kap. 8 § andra stycket, en sådan nämnd som avses i 4 kap. 15 § tredje stycket.

I mål som avses i detta kapitel ska sammanträde hållas. Till sammanträdet ska sakägarna kallas. Om en sakägares närvaro uppenbarligen är utan betydelse för hans eller hennes rätt och även i övrigt saknar betydelse för målets avgörande, behöver sakägaren dock inte kallas.

Har talan fullföljts av en företrädare för ett allmänt intresse, ska denne kallas till *sammanträdet*. När en sakägares överklagande rör ett allmänt intresse, kallas länsstyrelsen eller, om målet avser sådan fastighetsbildning som anges i 15 kap. 8 § andra stycket, en sådan nämnd som avses i 4 kap. 15 § tredje stycket.

¹ Lagen omtryckt 1992:1212.

Senaste lydelse av

15 kap. 1 § 2003:628

15 kap. 10 § 2009:562

16 kap. 1 § 1995:1394

16 kap. 3 § 2004:393

16 kap. 9 § 1995:1394

16 kap. 12 § 1995:1394.

² Senaste lydelse 2004:393.

En företrädare för eller tjänsteman vid en myndighet vars verksamhet berörs av målet kan kallas för att lämna upplysningar. För detta ändamål kan även förrättningslantmätaren kallas.

Prop. 2009/10:215
Bilaga 8

8 §

Fastighetsdomstolen får avgöra mål utan *huvudförhandling*, om *huvudförhandling* kan *antagas* sakna betydelse för prövningen samt sakägare eller företrädare för allmänt intresse *icke* begärt *sådan förhandling*. Om talan fullföljts enligt 15 kap. 2, 4 eller 10 § eller om *domstolen finner* uppenbart att talan är ogrundad, får målet alltid avgöras utan *huvudförhandling*.

För prövning som *ej* avser själva saken *fordras icke huvudförhandling*.

Har domstolen beslutat att mål *skall* avgöras utan *huvudförhandling* och är det *ej* uppenbart att sakägare eller företrädare för allmänt intresse redan slutfört sin talan, *skall tillfälle därtill lämnas honom*.

Miljödomstolen får avgöra mål utan att *hålla sammanträde*, om *sammanträde* kan *antas* sakna betydelse för prövningen samt sakägare eller företrädare för allmänt intresse *inte har* begärt *sådant sammanträde*. Om talan *har* fullföljts enligt 15 kap. 2, 4 eller 10 § eller om *det är* uppenbart att talan är ogrundad, får målet alltid avgöras utan att *sammanträde hålls*.

För prövning som *inte* avser själva saken *behöver sammanträde inte hållas*.

Har domstolen beslutat att mål *ska* avgöras utan att *sammanträde hålls* och är det *inte* uppenbart att sakägare eller företrädare för allmänt intresse redan *har* slutfört sin talan, *ska han eller hon ges tillfälle att göra det*.

10 §

Fastighetsdomstolens avgörande av saken sker genom *utslag*. *Detta skall* grundas på vad som förekommit vid syn eller *annan förhandling* och vad handlingarna innehåller i övrigt.

Bestämmelserna i rättegångsbalken om avfattning av dom i tvistemål och om meddelande av sådan dom *äger motsvarande tillämpning* på *utslag* i fastighetsbildningsmål.

Skall i ett mål flera frågor avgöras och kan de särskiljas, får *utslag* ges beträffande någon av frågorna, fastän handläggningen av de övriga *ej* avslutats.

Miljödomstolens avgörande av saken sker genom *dom*. *Denna ska* grundas på vad som förekommit vid syn eller *annat sammanträde* och vad handlingarna innehåller i övrigt.

Bestämmelserna i rättegångsbalken om avfattning av dom i tvistemål och om meddelande av sådan dom *ska tillämpas* på *dom* i fastighetsbildningsmål.

Ska i ett mål flera frågor avgöras och kan de särskiljas, får *dom* ges beträffande någon av frågorna, fastän handläggningen av de övriga *inte har* avslutats.

13 §

Den som med stöd av 5 § tredje stycket *eller* 7 § kallats för att lämna upplysningar har rätt till ersättning för sin inställelse enligt

Den som med stöd av 5 § tredje stycket *har* kallats för att lämna upplysningar har rätt till ersättning för sin inställelse enligt särskilda

särskilda bestämmelser. Sakägare får *ej* åläggas att betala kostnad som *föränledes härav*.

bestämmelser. Sakägare får *inte* åläggas att betala *sådan* kostnad *för inställelse*.

Prop. 2009/10:215
Bilaga 8

14 §

Fastighetsdomstolen kan, efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna, besluta att sakägare som förlorar målet *skall* ersätta annan sakägare dennes rättegångskostnad.

I mål om inlösenersättning *skall* dock sakägare som avstår mark eller särskild rättighet få gottgörelse för sin kostnad oberoende av utgången i målet. Detsamma *skall* gälla i mål om ersättning för marköverföring eller reglering av rättighet som avses i 5 kap. 10 a § andra stycket.

Första och andra styckena gäller inte, om annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken. Ogillas i mål enligt andra stycket talan som har fullföljts av den som avstår eller upplåter mark eller rättighet, tillämpas 15 kap. 6 § plan- och bygglagen.

Vinner sakägare mål mot företrädare för allmänt intresse, kan domstolen tillerkänna honom ersättning för rättegångskostnad, om synnerliga skäl föreligger. Sådan ersättning *skall* utges av statsverket eller, om endast kommunen företräder det allmänna intresset, av kommunen.

Vinner sakägare mål mot företrädare för allmänt intresse, kan domstolen tillerkänna honom ersättning för rättegångskostnad, om synnerliga skäl *föreligger*. Sådan ersättning *skall* utges av statsverket eller, om endast kommunen företräder det allmänna intresset, av kommunen.

Miljödomstolen kan, efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna, besluta att sakägare som förlorar målet *ska* ersätta annan sakägare dennes rättegångskostnad *enligt reglerna i 18 kap. rättegångsbalken*.

I mål om inlösenersättning *ska* dock sakägare som avstår mark eller särskild rättighet få gottgörelse för sin kostnad oberoende av utgången i målet. Detsamma *ska* gälla i mål om ersättning för marköverföring eller reglering av rättighet som avses i 5 kap. 10 a § andra stycket.

Vinner sakägare mål mot företrädare för allmänt intresse, kan domstolen tillerkänna honom ersättning för rättegångskostnad, om synnerliga skäl föreligger. Sådan ersättning *ska* utges av statsverket eller, om endast kommunen företräder det allmänna intresset, av kommunen.

Vinner sakägare mål mot företrädare för allmänt intresse, kan domstolen tillerkänna honom ersättning för rättegångskostnad, om *det finns* synnerliga skäl *för det*. Sådan ersättning *ska* utges av statsverket eller, om endast kommunen företräder det allmänna intresset, av kommunen.

15 §³

Sedan en *fastighetsdomstols utslag* eller slutliga beslut i fastighetsbildningsmål vunnit laga kraft,

Sedan en *miljödomstols dom* eller slutliga beslut i fastighetsbildningsmål *har* vunnit laga kraft,

³ Senaste lydelse 1995:1394.

skall förrättningsakten och en kopia av *utslaget* eller beslutet sändas till lantmäterimyndigheten. Om avgörandet överklagas i viss del och om det med anledning av domstolens avgörande i övrigt kan uppkomma fråga om registrering, *skall* handlingarna sändas till lantmäterimyndigheten. Efter registrering *skall* myndigheten omedelbart sända tillbaka förrättningsakten till domstolen.

skall förrättningsakten och en kopia av *domen* eller beslutet sändas till lantmäterimyndigheten. Om avgörandet överklagas i viss del och om det med anledning av domstolens avgörande i övrigt kan uppkomma fråga om registrering, *ska* handlingarna sändas till lantmäterimyndigheten. Efter registrering *ska* myndigheten omedelbart sända tillbaka förrättningsakten till domstolen.

17 kap.

3 §⁴

I fråga om rättegången i *hovrätten* tillämpas 16 kap. 3, 7 och 9-13 §§, 14 § första, fjärde och femte styckena, 14 a §, 15 § samt 16 §. Dock *skall* 16 kap. 15 § inte tillämpas när *hovrätten* återförvisar mål till *fastighetsdomstolen*.

I mål som avses i 16 kap. 14 § andra stycket *skall* den som har att betala ersättning för mark eller rättighet, om inte något annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken, alltid själv bära sina kostnader samt kostnad som han eller hon orsakar motparten genom att själv överklaga. Ogillas i ett sådant mål talan som har fullföljts av den som avstår eller upplåter mark eller rättighet, tillämpas dock 15 kap. 6 § plan- och bygglagen (1987:10). I övrigt *skall* bestämmelserna i 18 kap. rättegångsbalken tillämpas.

Bevis genom syn på stället får tas upp i *hovrätten* endast om det finns synnerliga skäl.

I fråga om rättegången i *Miljööverdomstolen* tillämpas 16 kap. 9-13 §§, 14 § första, fjärde och femte styckena, 14 a §, 15 § samt 16 §. Dock *ska* 16 kap. 15 § inte tillämpas när *Miljööverdomstolen* återförvisar mål till *miljödomstolen*.

I mål som avses i 16 kap. 14 § andra stycket *ska* den som har att betala ersättning för mark eller rättighet, om inte något annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken, alltid själv bära sina kostnader samt kostnad som han eller hon orsakar motparten genom att själv överklaga. Ogillas i ett sådant mål talan som har fullföljts av den som avstår eller upplåter mark eller rättighet, tillämpas dock 15 kap. 6 § plan- och bygglagen (1987:10). I övrigt *ska* bestämmelserna i 18 kap. rättegångsbalken tillämpas.

Bevis genom syn på stället får tas upp i *Miljööverdomstolen* endast om det finns synnerliga skäl.

18 kap.

2 §⁵

I fråga om rättegången i Högsta domstolen *tillämpas* 16 kap. 3, 7,

Om ett överklagande till Högsta domstolen tillåts enligt 5 kap. 5 §

⁴ Senaste lydelse 2004:393.

⁵ Senaste lydelse 2004:393.

9 och 10 §§, 11 § andra och tredje styckena, 12 och 13 §§, 14 § första, fjärde och femte styckena, 14 a §, 15 § samt 16 §. Dock *skall* 16 kap. 15 § inte tillämpas när Högsta domstolen återförvisar mål till lägre rätt.

lagen (2010:000) om miljödomstolar tillämpas i fråga om rättegången i Högsta domstolen 16 kap. 9 och 10 §§, 11 § andra och tredje styckena, 12 och 13 §§, 14 § första, fjärde och femte styckena, 14 a §, 15 § samt 16 §. Dock ska 16 kap. 15 § inte tillämpas när Högsta domstolen återförvisar mål till lägre rätt.

I mål som avses i 16 kap. 14 § andra stycket gäller bestämmelserna i 17 kap. 3 § andra stycket.

Bevis genom syn på stället får tas upp i Högsta domstolen endast om det finns synnerliga skäl.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.
 2. För mål där huvudförhandling har inletts i fastighetsdomstol före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla. Detsamma gäller för mål i hovrätt och för mål i Högsta domstolen som har överklagats dit från hovrätt.

Följande remissinstanser har inkommit med synpunkter: Högsta domstolens ledamöter, Regeringsrättens ledamöter, Svea hovrätt, Hovrätten för Västra Sverige, Nacka tingsrätt, Uppsala tingsrätt, Linköpings tingsrätt, Jönköpings tingsrätt, Växjö tingsrätt, Kalmar tingsrätt, Malmö tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Vänersborgs tingsrätt, Falu tingsrätt, Gävle tingsrätt, Ångermanlands tingsrätt, Östersunds tingsrätt, Umeå tingsrätt, Luleå tingsrätt, Domstolsverket, Kammarkollegiet, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Uppsala universitet, Naturvårdsverket, Boverket, Lantmäteriet, Sveriges Kommuner och Landsting, Aspect, Lantbrukarnas Riksförbund, Fastighetsägarna, Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund och Värderingsgruppen.

Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern, Nyköpings tingsrätt, Gotlands tingsrätt, Halmstads tingsrätt, Stockholms universitet, Byggherrarna och IT- och Telekomföretagen har beretts tillfälle att yttra sig men har avstått från det.

Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Lag om mark- och miljödomstolar

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller handläggningen av mål och ärenden i mark- och miljödomstol och Mark- och miljööverdomstolen samt sådan handläggning i Högsta domstolen som följer av bestämmelser i denna lag.

Regeringen meddelar föreskrifter om vilka tingsrätter som ska vara mark- och miljödomstolar samt om mark- och miljödomstolarnas domsområden.

Mark- och miljööverdomstol är Svea hovrätt.

2 § En mark- och miljödomstols domar och beslut får överklagas till Mark- och miljööverdomstolen, om inte annat är föreskrivet.

Mark- och miljööverdomstolens domar och beslut får överklagas till Högsta domstolen, om inte annat är föreskrivet.

3 § En mark- och miljödomstol handlägger mål och ärenden enligt det som föreskrivs i miljöbalken, fastighetsbildningslagen (1970:988), plan- och bygglagen (2010:000) och annan lag.

Ett mål eller ärende vid en mark- och miljödomstol inleds genom

1. en ansökan om stämning eller en annan ansökan till mark- och miljödomstolen, eller
2. att en förvaltningsmyndighets eller en kommuns beslut överklagas till mark- och miljödomstolen.

2 kap. Domstolarna och deras sammansättning

1 § I mark- och miljödomstol och Mark- och miljööverdomstolen ska det finnas lagfarna domare och tekniska råd.

I mark- och miljödomstolen dömer också särskilda ledamöter.

2 § Ett tekniskt råd ska ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde eller av industriell, kommunal eller areell verksamhet.

3 § I lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare finns bestämmelser om utnämning av tekniska råd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer anställer vikarie för tekniska råd samt förordnar de särskilda ledamöterna i mark- och miljödomstol.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utser vilka av de lagfarna domarna i tingsrätt respektive Svea hovrätt som ska tjänstgöra i mark- och miljödomstol respektive Mark- och miljööverdomstolen.

4 § I mål där mark- och miljödomstolen är första instans ska rätten vid huvudförhandling bestå av en lagfaren domare, som är rättens ordförande, ett tekniskt råd och två särskilda ledamöter. En av de särskilda ledamöterna ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde. Den andra särskilda ledamoten bör ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet. I stället för en av de särskilda ledamöterna får ytterligare en lagfaren domare eller ett tekniskt råd ingå i rätten, om målets beskaffenhet föranleder det.

Första stycket gäller också när ett mål eller ärende avgörs i sak utan huvudförhandling eller sammanträde, om inte rätten finner att det är tillräckligt med ordföranden och ett tekniskt råd och parterna samtycker till det eller målet eller ärendet är av enkel beskaffenhet.

Utöver vad som sägs i första stycket får ytterligare en eller två ledamöter ingå i rätten. Utökas rätten med två ledamöter ska en av dessa ledamöter vara lagfaren domare.

5 § I mål och ärenden där mark- och miljödomstolen är första instans får rätten vid annan handläggning än som avses i 4 § bestå av en lagfaren domare. Detsamma gäller vid huvudförhandling i fall som avses i 1 kap. 3 a § andra och tredje styckena rättegångsbalken. Om det finns skäl för det får rättens sammansättning utökas med en lagfaren ledamot eller ett tekniskt råd.

Det som föreskrivs i första stycket första meningen gäller också i mål om utdömmande av vite på särskild talan av myndighet.

6 § I mål som har överklagats till mark- och miljödomstolen ska, om inte annat följer av andra eller tredje stycket eller 7 §, rätten vid avgörande i sak bestå av en lagfaren domare, som är rättens ordförande, och ett tekniskt råd.

I stället för det tekniska rådet får ytterligare en lagfaren domare ingå i rätten, om målets beskaffenhet föranleder det. Om målets svårighetsgrad eller omfattning föranleder det, får rätten ha den sammansättning som gäller vid huvudförhandling enligt 4 §.

Vid avgörande i sak av en tillståndsfråga enligt miljöbalken ska rätten ha den sammansättning som gäller vid huvudförhandling enligt 4 §, om målet inte är av enkel beskaffenhet.

7 § I mål som har överklagats till mark- och miljödomstolen får rätten vid annan handläggning än som avses i 6 § bestå av en lagfaren domare. Detsamma gäller vid avgörande i sak av sådana mål som är av enkel beskaffenhet, utom i de fall som avses i 6 § tredje stycket.

8 § Om det i rätten ska ingå andra än lagfarna domare, bestämmer rättens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet och med

iakttagande av vad som föreskrivs i 4 § första stycket om de särskilda ledamöterna vilka som ska ingå i rätten.

Prop. 2009/10:215
Bilaga 10

9 § Om mark- och miljödomstolen består av fler än två ledamöter och en av ledamöterna får förhinder sedan huvudförhandling eller motsvarande handläggning har påbörjats, är rätten ändå domför om en av de kvarvarande ledamöterna är lagfaren domare.

10 § I mål som har överklagats till Mark- och miljööverdomstolen ska rätten bestå av minst fyra ledamöter, av vilka minst tre ska vara lagfarna domare. Minst fyra lagfarna domare ska dock alltid delta i rätten, om tre lagfarna domare har ingått i rätten i mark- och miljödomstolen. Om en av de lagfarna domarna får förhinder sedan huvudförhandling eller annan handläggning har påbörjats, är rätten ändå domför. Fler än fem ledamöter får inte delta. Tekniskt råd ska alltid ingå i rätten, om det inte är uppenbart obehövligt. En av de lagfarna domarna ska vara rättens ordförande.

Vid behandling av frågor om prövningstillstånd ska Mark- och miljööverdomstolen bestå av tre lagfarna domare. Ett tekniskt råd får dock ingå i rätten i stället för en av de lagfarna domarna.

Om det i rätten ska ingå andra än lagfarna domare bestämmer rättens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet vilka som ska ingå.

Vid avskrivning efter återkallelse får rätten bestå av en lagfaren domare.

11 § I fråga om åtgärder som avser endast beredningen av ett mål eller ärende tillämpas 1 kap. 3 e § rättegångsbalken i en mark- och miljödomstol och 2 kap. 4 § femte och sjätte styckena rättegångsbalken i Mark- och miljööverdomstolen.

3 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet samt om utdömande av vite efter särskild ansökan av myndighet prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller kommer att bedrivs. Mål om utövande av verksamhet vid anläggningar som ingår i ett sammanhängande system för hantering, bearbetning, lagring och slutförvaring av använt kärnbränsle eller kärnavfall prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område någon av anläggningarna ligger eller är avsedd att ligga.

Mål om ersättning vid skada eller intrång enligt 28 kap. 2–5 §§ miljöbalken och vid ingripande av det allmänna enligt miljöbalken prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område skadan eller intrånget i huvudsak har inträffat eller kommer att inträffa.

Mål om ersättning för miljöskador enligt 32 kap. miljöbalken prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område den skadegörande verksamheten i huvudsak bedrivs eller har bedrivits. Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som kan medföra en sådan skada som avses i 32 kap. 3 § miljöbalken kan begära prövning av ersättningsfrågan

vid den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs eller kommer att bedrivs.

Mål som har överklagats till mark- och miljödomstol prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område förvaltningsmyndigheten eller kommunen som först har prövat ärendet ligger, om inte annat följer av bestämmelser som avses i femte stycket.

I annan lag finns det särskilda bestämmelser om vilken mark- och miljödomstol som är behörig.

2 § En mark- och miljödomstol får för gemensam handläggning lämna över ett mål eller ärende till en annan mark- och miljödomstol, om det vid den andra mark- och miljödomstolen finns ett mål eller ärende som har nära samband med det förstnämnda målet eller ärendet och ett överlämnande kan ske utan avsevärd olägenhet för någon part. En mark- och miljödomstol får också överlämna ett mål eller ärende till en annan mark- och miljödomstol, om den andra mark- och miljödomstolen tidigare har prövat ett ansökningsmål som avsåg samma verksamhet som det förstnämnda målet eller ärendet.

Överlämnande av ett mål eller ärende mellan mark- och miljödomstolar får också ske om det annars finns särskilda skäl och det kan ske utan avsevärd olägenhet för någon part.

Överlämnande får inte ske om ett sådant beslut har fattats som avses i 5 kap. 2 § expropriationslagen (1972:719).

Ett mål eller ärende får inte överlämnas enligt första eller andra stycket, om den mottagande domstolen motsätter sig överlämnandet.

3 § Frågor om mark- och miljödomstolarnas inbördes behörighet får inte självmant tas upp av högre rätt.

4 § Om det är lämpligt får rätten uppdra åt en eller flera ledamöter att göra en undersökning på platsen. Parterna ska ges tillfälle att vara närvarande vid en sådan undersökning. Vid undersökningen ska protokoll föras.

En undersökning som gäller en fråga av teknisk art får inte läggas till grund för dom eller beslut utan att parterna har getts tillfälle att yttra sig över undersökningen. Detta gäller dock inte om undersökningen i endast oväsentlig utsträckning avviker från vad som har framkommit tidigare i målet.

5 § Mark- och miljödomstolen ska hålla syn på stället, om det behövs.

6 § Vid omröstning ska först de lagfarna domarna säga sin mening, därefter de tekniska råden och sist de särskilda ledamöterna. I fråga om omröstning gäller i övrigt 16 kap. rättegångsbalken.

7 § Statliga myndigheter och kommuner är skyldiga att utan ersättning till domstolarna låna ut de lokaler som domstolarna behöver för sina sammanträden, förutsatt att lokalerna inte är upptagna för sina huvudsakliga ändamål. Upplåtaren har dock rätt till ersättning för de särskilda kostnader som sammanträdet medför.

4 kap. Handläggningen av mål och ärenden där mark- och miljödomstol är första instans

1 § I mål där mark- och miljödomstol är första instans tillämpas vad som är föreskrivet om tvistemål i allmän domstol, om inte annat föreskrivs i denna lag eller annan lag.

Vid handläggningen av ärenden i första instans tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

2 § I mål om viten tillämpas, i stället för 1 § första stycket, bestämmelserna i 5 kap. 1–4 §§.

5 kap. Handläggningen av mål som har överklagats till mark- och miljödomstol

1 § I mål som har överklagats till mark- och miljödomstol tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden, om inte annat föreskrivs i denna lag eller annan lag.

Följande bestämmelser i lagen om domstolsärenden ska inte tillämpas:

- 11 § om förvaltningsmyndighet som motpart,
- 26 § första stycket om säkerhetsåtgärder,
- 32 § om rättegångskostnadsansvar, och
- 34 och 35 §§ om omprövning.

2 § Om en enskild överklagar en förvaltningsmyndighets avgörande är den förvaltningsmyndighet som först beslutat i saken motpart till den enskilde sedan handlingarna i målet överlämnats till mark- och miljödomstolen, om inte annat är särskilt föreskrivet.

I mål om planer enligt plan- och bygglagen (2010:000) är kommunen den enskildes motpart.

Det som föreskrivs i första stycket gäller inte när det är en lantmäterimyndighets beslut som har överklagats eller när en ideell förening eller en annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken har överklagat.

3 § Vid tillämpning av 15 och 18 §§ lagen (1996:242) om domstolsärenden ska sakägare och annan mot vilken åtgärd ifrågasätts anses som motparter.

4 § Ett avgörande av saken i målet sker genom dom. Domen ska undertecknas av de lagfarna domare som har deltagit i avgörandet.

5 § Domar och beslut av Mark- och miljööverdomstolen i mål som har överklagats till mark- och miljödomstol får inte överklagas. Mark- och miljööverdomstolen får dock tillåta att en dom eller ett beslut i annat mål än mål enligt miljöbalken överklagas till Högsta domstolen, om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 10 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

10 §¹

Twist om äganderätt eller nyttjanderätt till fast egendom, om rätt till servitut eller annan särskild rätt till egendomen eller om besittning av egendomen *skall upptagas* av rätten i den ort, där fastigheten *är*. *Lag samma vare*, om tvisten rör skyldighet för ägare eller innehavare av egendomen att fullgöra något, som åligger honom i denna egenskap, eller, då nyttjanderätt eller annan särskild rätt till egendomen upplåtits, *fråga är* om vederlag för upplåtelsen, byggnads underhåll eller annat dylikt. *Vad som sägs i denna paragraf gäller dock ej arrendetvist.*

Twist med anledning av tillfällig upplåtelse av nyttjanderätt till mark eller hus eller del av hus för uppställning av fordon skall vid tillämpning av paragrafen ej anses som arrendetvist.

Ligger fastigheten under flera domstolar eller gäller tvisten flera fastigheter under skilda domstolar, *skall* tvisten *upptagas* av den rätt, under vilken huvuddelen ligger.

Twist om äganderätt eller nyttjanderätt till fast egendom, om rätt till servitut eller annan särskild rätt till egendomen eller om besittning av egendomen *ska tas upp* av rätten i den ort, där fastigheten *ligger*. *Detsamma gäller* om tvisten rör skyldighet för ägare eller innehavare av egendomen att fullgöra något som åligger honom *eller henne* i denna egenskap eller, då nyttjanderätt eller annan särskild rätt till egendomen upplåtits, *det är fråga* om vederlag för upplåtelsen, byggnads underhåll eller annat dylikt.

Ligger fastigheten under flera domstolar eller gäller tvisten flera fastigheter under skilda domstolar, *ska* tvisten *tas upp* av den rätt under vilken huvuddelen *av fastigheterna* ligger.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse 1990:1128.

Lag om ändring i jordabalken

Härigenom föreskrivs i fråga om jordabalken¹

dels att 8 kap. 32 § ska upphöra att gälla,

dels att i 13 kap. 23 och 24 §§ ordet ”fastighetsdomstol” i olika böjningsformer ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstol” i motsvarande form,

dels att rubriken närmast före 8 kap. 29 § ska lyda ”Förfarandet i vissa arrendetvister”,

dels att 8 kap. 31 b §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

31 b §²

I hovrätten får utöver lagfarna ledamöter ingå *en teknisk ledamot*, om målets beskaffenhet eller något annat särskilt skäl föranleder det.

I fråga om kvalifikationskrav för *en teknisk ledamot*, *möjlighet* för hovrätten att låta en ledamot verkställa en undersökning på platsen och i fråga om utredning som en *teknisk ledamot* verkställt *gäller 14–16 §§ lagen (1969:245) om domstolar i fastighetsmål*.

I hovrätten får utöver lagfarna ledamöter ingå *ett tekniskt råd*, om målets beskaffenhet eller något annat särskilt skäl föranleder det.

I fråga om kvalifikationskrav för *det tekniska rådet*, *möjligheten* för hovrätten att låta en ledamot verkställa en undersökning på platsen och i fråga om *den* utredning som en ledamot verkställt *tillämpas 2 kap. 2 § och 3 kap. 4 § lagen (2010:000) om mark- och miljödomstolar*.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2. Mål som vid ikraftträdandet handläggs i en fastighetsdomstol ska lämnas över till den tingsrätt som skulle ha varit behörig om målet hade inletts efter ikraftträdandet. Detta gäller dock inte mål där huvudförhandling har inletts före ikraftträdandet. För ett sådant mål ska äldre bestämmelser gälla. Förordnanden för dem som ingår i rätten ska därvid anses ha fortsatt giltighet såvitt avser det pågående målet.

3. Ett avgörande som meddelas av en fastighetsdomstol överklagas till hovrätt och handläggs efter överklagandet enligt äldre bestämmelser.

¹ Balken omtryckt 1971:1209.

Senaste lydelse av

8 kap. 32 § 2005:1058

13 kap. 24 § 1972:720.

² Senaste lydelse 2005:1058.

Lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken¹

dels att 20 kap., 21 kap. 6 §, 22 kap. 13 och 18 §§ samt 23 kap. 1, 2, 4 och 8 §§ ska upphöra att gälla,

dels att i 9 kap. 8 §, 11 kap. 9 b, 17, 20 och 22 §§, 17 kap. 3 §, 19 kap. 3 §, 21 kap. 4–7 §§, 22 kap. 2–3, 6–8, 10–17, 21–25 och 26–28 §§, 23 kap. 3 och 5 §§, 24 kap. 3, 4, 7 och 13 §§, 25 kap. 3, 6, 8 och 11, 26 kap. 17 §§, 28 kap. 2–5, 10 och 11 §§, 30 kap. 7 §, 31 kap. 10, 13–15, 22, 27, 29 och 33 §§ samt rubriken till 21 och 22 kap. ordet ”miljödomstol” i olika böjningsformer ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstol” i motsvarande form,

dels att i 22 kap. 28 §, 23 kap. 5, 6 och 9 §§ samt rubriken till 23 kap. och rubriken närmast före 23 kap. 1 § ordet ”Miljööverdomstolen” ska bytas ut mot ”Mark- och miljööverdomstolen”,

dels att nuvarande 21 kap. 1 § ska betecknas 21 kap. 1 a §,

dels att 16 kap. 1 och 2 §§, 19 kap. 1 och 5 §§, 21 kap. 2 och 3 §§, 22 kap. 5 §, 23 kap. 7 och 9 §§, 24 kap. 1 § samt 25 kap. 2 § ska ha följande lydelse,

dels att det i balken ska införas en ny paragraf, 21 kap. 1 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

1 §

Regeringen, länsstyrelserna och andra förvaltningsmyndigheter, kommunerna, *miljödomstolarna*, *Miljööverdomstolen* och Högsta domstolen prövar mål och ärenden enligt denna balk eller enligt före-

Regeringen, länsstyrelserna och andra förvaltningsmyndigheter, kommunerna, *mark- och miljödomstolarna*, *Mark- och miljööverdomstolen* och Högsta domstolen prövar mål och ärenden en-

¹ Senaste lydelse av

11 kap. 9 b § 2005:571

17 kap. 3 § 2001:437

19 kap. 3 § 2005:571

20 kap. 2 § 2008:531

20 kap. 3 § 2002:175

20 kap. 3 a § 2002:175

20 kap. 5 § 2002:175

20 kap. 6 § lagrådsremiss den 25 februari 2010

Utnämning av ordinarie domare

20 kap. 8 § 2009:120

20 kap. 8 a § 2002:175

20 kap. 9 § 2002:175

20 kap. 11 § lagrådsremiss den 25 februari 2010

Utnämning av ordinarie domare

21 kap. 7 § 2001:437

22 kap. 2 a § 2002:175

22 kap. 3 § 2002:175

22 kap. 6 § 2008:1406

22 kap. 10 § 2002:175

22 kap. 25 § 2007:660

23 kap. 1 § 2005:687

23 kap. 2 § 2005:687

24 kap. 3 § 2005:571

24 kap. 7 § 2005:371

28 kap. 5 § 2007:660

28 kap. 10 § 2005:939

28 kap. 11 § 2005:939

30 kap. 7 § 2009:1322.

skrifter meddelade med stöd av balken. I fråga om prövningen av mål om straff eller förverkande enligt 29 kap. gäller dock vad som är föreskrivet om brottmål i allmänhet.

Närmare bestämmelser om vilka mål och ärenden som prövas av respektive prövningsmyndighet finns i 17 kap. 1–4 §§, 18 kap. 1–2 §§, 19 kap. 1–2 §§, 20 kap. 2 §, 23 kap. 1 § samt 23 kap. 9 §.

Beslut eller dom om återkallelse av tillstånd, dispens, godkännande och förbud mot fortsatt verksamhet samt omprövning av tillstånd eller villkor meddelas av tillståndsmyndigheten.

2 §²

Tillstånd, godkännande eller dispens enligt balken eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken, får lämnas för begränsad tid. Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om sådan tidsbegränsning.

Tillstånd, godkännande eller dispens enligt balken eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken, får förenas med villkor. Vid ändring av en miljöfarlig verksamhet får tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen (ändringstillstånd).

För verksamhet som omfattas av tillståndsplikt enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter får dock inte beslutas villkor om begränsning av koldioxidutsläpp eller villkor som genom att reglera använd mängd fossilt bränsle syftar till en begränsning av koldioxidutsläpp.

Bestämmelser om vilka mål som är ansökningsmål finns i 21 kap. 1 § och bestämmelser om vad en ansökan i ett ansökningsmål *skall* innehålla finns i 22 kap. 1 §. Regeringen får meddela föreskrifter om vad en ansökan i ett ärende *skall* innehålla.

Bestämmelser om vilka mål som är ansökningsmål finns i 21 kap. 1 a § och bestämmelser om vad en ansökan i ett ansökningsmål *ska* innehålla finns i 22 kap. 1 §. Regeringen får meddela föreskrifter om vad en ansökan i ett ärende *ska* innehålla.

² Senaste lydelse 2005:571.

1 §³

Förvaltningsmyndigheterna och kommunerna prövar ärenden enligt vad som är föreskrivet i balken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken.

Kommuners beslut i frågor som rör bildande, ändring eller upphävande av naturreservat, kulturresevat, naturminnen, biotopskyddsområden, djur- och växtskyddsområden, strandskyddsområden eller vattenskyddsområden, utom frågor om ersättning, får överklagas hos länsstyrelsen om inte annat är särskilt föreskrivet. Kommunala nämnders beslut i särskilda fall får överklagas hos länsstyrelsen, om inte annat är särskilt föreskrivet.

Länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut i särskilda fall får överklagas hos *miljödomstol* enligt 20 kap. 2 § andra stycket. Detsamma gäller beslut av en annan myndighet än regeringen om att bilda, ändra eller upphäva ett biotopskyddsområde.

Länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut i särskilda fall får överklagas hos *mark- och miljödomstol* enligt 21 kap. 1 § andra stycket. Detsamma gäller beslut av en annan myndighet än regeringen om att bilda, ändra eller upphäva ett biotopskyddsområde.

5 §⁴

I ärenden som prövas av länsstyrelser eller kommunala nämnder *skall* tillämpas bestämmelserna i

1. 22 kap. 1 § första stycket om ansökans form och innehåll,

2. 22 kap. 2 § om en ansökans ingivande och brister i den,

2 a. 22 kap. 2 a § om prövningar som avses i 24 kap. 3, 5 och 8 §§,

3. 22 kap. 3 § om kungörelses innehåll,

4. 22 kap. 6 § om talerätt,

5. 22 kap. 9 § om rätt att företräda fastighet,

6. 22 kap. 12 § om sakkunniga,

7. 22 kap. 13 § om undersökning på platsen,

8. 22 kap. 25 § första stycket 1-3 och 5-11 samt andra stycket sista meningen och tredje stycket om tillståndsdoms innehåll,

I ärenden som prövas av länsstyrelser eller kommunala nämnder *ska* tillämpas bestämmelserna

1. *i* 22 kap. 1 § första stycket om ansökans form och innehåll,

2. *i* 22 kap. 2 § om en ansökans ingivande och brister i den,

2 a. *i* 22 kap. 2 a § om prövningar som avses i 24 kap. 3, 5 och 8 §§,

3. *i* 22 kap. 3 § om kungörelses innehåll,

4. *i* 22 kap. 6 § om talerätt,

5. *i* 22 kap. 9 § om rätt att företräda fastighet,

6. *i* 22 kap. 12 § om sakkunniga,

7. *i* 3 kap. 4 § *lagen (2010:000) om mark- och miljödomstolar* om undersökning på platsen,

8. *i* 22 kap. 25 § första stycket 1-3 och 5-11 samt andra stycket sista meningen och tredje stycket om tillståndsdoms innehåll,

³ Senaste lydelse 2009:1322.

⁴ Senaste lydelse 2003:518.

9. 22 kap. 26 § om särskild dom,

10. 22 kap. 27 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen om uppskjutna frågor och provisoriska föreskrifter,

11. 22 kap. 28 § första stycket första meningen om verkställighetsförordnande, och

12. 23 kap. 3 § när det gäller särskild överklagan i frågor om sakkunniga som avses i 22 kap. 12 §.

I ärenden som rör deponering eller förbränning av avfall *skall* också de bestämmelser som anges i 22 kap. 25 a respektive 25 b § om en tillståndsdoms innehåll tillämpas.

9. i 22 kap. 26 § om särskild dom,

10. i 22 kap. 27 § första stycket, andra stycket andra meningen samt tredje stycket första meningen om uppskjutna frågor och provisoriska föreskrifter,

11. i 22 kap. 28 § första stycket första meningen om verkställighetsförordnande, och

12. i 23 kap. 3 § när det gäller särskild överklagan i frågor om sakkunniga som avses i 22 kap. 12 §.

I ärenden som rör deponering eller förbränning av avfall *ska* också de bestämmelser som anges i 22 kap. 25 a respektive 25 b § om en tillståndsdoms innehåll tillämpas.

21 kap.

1 §⁵

Mark- och miljödomstol prövar som första instans mål om

1. miljöfarlig verksamhet som är ansökningsmål enligt 21 kap. 1 a § första stycket,

2. vattenverksamhet och vattenanläggningar enligt 11 kap. samt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, utom verksamheter som avser markavvattning vilka ska prövas av länsstyrelsen,

3. markavvattningar som enligt lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet har överlämnats från länsstyrelsen eller anmälts av en lantmäterimyndighet,

4. ersättning för skada och intrång enligt 28 kap. 2–5 §§,

5. ersättning och inlösen vid ingripande av det allmänna enligt denna balk och vid vattenverksamhet, om inte annat har särskilt

⁵ Senaste lydelse av tidigare 20 kap. 2 § 2008:531.

föreskrivits,

6. ersättning för miljöskador och inlösen enligt 32 kap., talan om förbud eller försiktighetsmått enligt 32 kap. 12 § samt grupptalan enligt 32 kap. 13 §,

7. fördelning av solidariskt ansvar mellan flera enligt 10 kap. 6 och 7 §§ på talan av någon av de solidariskt ansvariga,

8. utdömande av vite som har förelagts med stöd av balken efter särskild ansökan av den myndighet som har förelagt vitet eller, om vitet har förelagts i förfarandet, med tillämpning av 6 § andra stycket lagen (1985:206) om viten, och

9. fördelning av kostnader för gemensamt utnyttjande av information enligt vad som följer av artiklarna 27.6 och 30.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG⁶.

Mark- och miljödomstol prövar, om inte annat är föreskrivet, efter överklagande enligt 19 kap. 1 § tredje stycket, länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt enligt lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att mark- och miljödomstol efter överklagande prövar

⁶ EUT L 396, 30.12.2006, s. 1 (Celex 32006R1907).

2 §⁷

Talan i mål som inte enligt 1 § är ansökningsmål väcks genom ansökan om stämning, om inte annat är särskilt föreskrivet. Beträffande vissa stämningsmål finns föreskrifter i 7 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. *Att vissa mål handläggs enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291) framgår av 20 kap. 3 § andra stycket.*

Talan i mål som inte enligt 1 a § är ansökningsmål väcks genom ansökan om stämning, om inte annat är särskilt föreskrivet. Beträffande vissa stämningsmål finns föreskrifter i 7 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. *Mål som har överklagats till mark- och miljödomstolen handläggs enligt bestämmelserna i 5 kap. lagen (2010:000) om mark- och miljödomstolar.*

3 §⁸

Även i annat fall än som avses i 14 kap. 1–7 §§ rättegångsbalken får mål eller ärende enligt denna balk handläggas i en och samma rättegång, om de har samma sökande och avser samma verksamhet eller verksamheter som har samband med varandra. Om en miljödomstol prövar ett sådant mål eller ärende, får en ansökan i ett annat sådant ärende göras hos domstolen, även om ärendet annars skulle ha prövats av en förvaltningsmyndighet eller kommun. Om ett ärende som prövats av en förvaltningsmyndighet eller kommun handläggs gemensamt med ansökningsmål, gäller inte vad som sägs i 20 kap. 3 § andra stycket om tillämpningen av bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291).

En miljödomstol får vid handläggningen av ett mål eller ärende som sägs i första stycket förbe-

Även i annat fall än som avses i 14 kap. 1–7 §§ rättegångsbalken får mål eller ärende enligt denna balk handläggas i en och samma rättegång, om de har samma sökande och avser samma verksamhet eller verksamheter som har samband med varandra. Om en mark- och miljödomstol prövar ett sådant mål eller ärende, får en ansökan i ett annat sådant ärende göras hos domstolen, även om ärendet annars skulle ha prövats av en förvaltningsmyndighet eller kommun. Om ett ärende som prövats av en förvaltningsmyndighet eller kommun handläggs gemensamt med ansökningsmål, gäller inte vad som sägs i 5 kap. 1–4 §§ lagen (2010:000) om mark- och miljödomstolar.

En mark- och miljödomstol får vid handläggningen av ett mål eller ärende som sägs i första

⁷ Senaste lydelse 2002:175.

⁸ Senaste lydelse 2002:175.

hålla sig prövningen av ett annat sådant ärende som handläggs vid en förvaltningsmyndighet eller en kommun.

stycket förbehålla sig prövningen av ett annat sådant ärende som handläggs vid en förvaltningsmyndighet eller en kommun.

Vad som sägs i första och andra styckena om ärenden gäller enbart sådana ärenden där myndighetens avgörande inte slutligen kan överklagas till regeringen.

22 kap.

5 §

Kungörelsen *skall* delges

Kungörelsen *ska* delges

1. styrelsen eller någon annan som förvaltar en av ansökan berörd kanal- eller slussanläggning eller annan allmän farled eller en hamn eller flottled som är allmän,

2. styrelsen för ett av ansökan berört vattenförbund samt styrelsen eller någon annan som förvaltar en berörd samfällighet enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser,

3. ägaren av en anläggning för tillgodogörande av vattenkraft, om med ansökan avses ianspråktagande av den tillgodogjorda kraften,

4. ägaren av den strömfallsfastighet från vilken andelskraft tillhandahålls, när det är fråga om en ansökan enligt 7 kap. 1 § andra stycket 3 lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, och

5. innehavaren av det tillstånd som avses med en ansökan enligt 21 kap. 1 § första stycket 6 eller 7 miljöbalken.

5. innehavaren av det tillstånd som avses med en ansökan enligt 21 kap. 1 a § första stycket 6 eller 7 miljöbalken.

23 kap.

7 §

I fråga om rättegången i *Miljööverdomstolen* gäller i ansökningsmål i övrigt 21 kap. 7 §, 22 kap. 12, 21, 23–28 §§ denna balk samt 7 kap. 5 och 7 §§ lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. *Miljööverdomstolen* får förordna att tillståndet till en verksamhet som meddelats av *miljödomstolen* får tas i anspråk trots att domen inte vunnit laga kraft. För sådant förordnande gäller 22 kap. 28 § första stycket.

I fråga om rättegången i *Mark- och miljööverdomstolen* gäller i ansökningsmål i övrigt *lagen (2010:000) om mark- och miljödomstolar*, 21 kap. 7 §, 22 kap. 12, 21, 23–28 §§ denna balk samt 7 kap. 5 och 7 §§ lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. *Mark- och miljööverdomstolen* får förordna att tillståndet till en verksamhet som meddelats av *mark- och miljödomstolen* får tas i anspråk trots att domen inte vunnit laga kraft. För sådant förordnande gäller 22 kap. 28 § första stycket.

Miljööverdomstolens domar eller beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas hos Högsta domstolen.

I fråga om rättegången i Högsta domstolen gäller bestämmelserna om rättegången i *Miljööverdomstolen* i 5 och 6 §§ och 7 § första meningen.

I fråga om rättegången i Högsta domstolen gäller bestämmelserna om rättegången i *Mark- och miljööverdomstolen* i 5 och 6 §§ och 7 § första meningen.

24 kap.

1 §⁹

Om en dom eller ett beslut som har meddelats i ett ansökningsmål enligt 21 kap. 1 § första stycket denna balk eller 7 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet avser tillstånd till en verksamhet enligt balken och domen eller beslutet har vunnit laga kraft, gäller tillståndet mot alla, såvitt avser frågor som har prövats i domen eller beslutet. Detsamma gäller beslut om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som har meddelats av en länsstyrelse eller kommun med stöd av 9 kap. 8 § samt beslut om tillstånd till markavvattning som har meddelats av länsstyrelse enligt 11 kap. Avser tillståndet utförandet av en vattenanläggning, innefattar det rätt att bibehålla anläggningen. Till följd av detta kapitel, 7 kap. 20 och 22 §§, 9 kap. 5 §, 10 kap. 17 § denna balk eller 2 kap. 10 § samt 7 kap. 13–17 §§ lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, kan dock ett tillstånd begränsas eller förenas med ändrade eller nya villkor, eller återkallas och fortsatt verksamhet förbjudas. Ett sådant ingripande kan också ske genom förelägganden eller förbud enligt 10 kap.

Om en dom eller ett beslut som har meddelats i ett ansökningsmål enligt 21 kap. 1 a § första stycket denna balk eller 7 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet avser tillstånd till en verksamhet enligt balken och domen eller beslutet har vunnit laga kraft, gäller tillståndet mot alla, såvitt avser frågor som har prövats i domen eller beslutet. Detsamma gäller beslut om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som har meddelats av en länsstyrelse eller kommun med stöd av 9 kap. 8 § samt beslut om tillstånd till markavvattning som har meddelats av länsstyrelse enligt 11 kap. Avser tillståndet utförandet av en vattenanläggning, innefattar det rätt att bibehålla anläggningen. Till följd av detta kapitel, 7 kap. 20 och 22 §§, 9 kap. 5 §, 10 kap. 17 § denna balk eller 2 kap. 10 § samt 7 kap. 13–17 §§ lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, kan dock ett tillstånd begränsas eller förenas med ändrade eller nya villkor, eller återkallas och fortsatt verksamhet förbjudas. Ett sådant ingripande kan också ske genom förelägganden eller förbud enligt 10 kap.

⁹ Senaste lydelse 2007:660.

14 § eller 26 kap. 9 § fjärde stycket.

14 § eller 26 kap. 9 § fjärde stycket.

Prop. 2009/10:215
Bilaga 10

Med tillstånd avses i detta kapitel även godkännande av arbeten eller åtgärder enligt 11 kap. 16 §.

En omprövningsdom eller ett omprövningsbeslut har samma verkan som en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut.

25 kap.

2 §

I ansökningsmål om vattenverksamhet, utom sådana som anges i andra stycket, och i mål som avses i 21 kap. 1 § andra stycket, *skall* sökanden svara för sina egna och motparternas kostnader vid *miljödostolen*. I mål som innefattar bildande av samfällighet för markavvattning, bevattning eller vattenreglering svarar sökanden inte för kostnader i länsstyrelsen eller *miljödostolen* som uppkommit för deltagare i samfälligheten. Organisation som avses i 16 kap. 13 § har inte rätt att *erhålla* ersättning för eller skyldighet att betala rättegångskostnader.

I sådana överklagade mål som avses i första stycket första meningen *skall* sökanden svara för sina egna kostnader i högre rätt och för de kostnader som där har uppkommit för motparterna genom att sökanden har klagat.

I ansökningsmål om vattenverksamhet, utom sådana som anges i andra stycket, och i mål som avses i 21 kap. 1 a § andra stycket, *ska* sökanden svara för sina egna och motparternas kostnader vid *mark- och miljödostolen*. I mål som innefattar bildande av samfällighet för markavvattning, bevattning eller vattenreglering svarar sökanden inte för kostnader i länsstyrelsen eller *mark- och miljödostolen* som uppkommit för deltagare i samfälligheten. *En* organisation som avses i 16 kap. 13 § har inte rätt att *få* ersättning för eller skyldighet att betala rättegångskostnader.

I sådana överklagade mål som avses i första stycket första meningen *ska* sökanden svara för sina egna kostnader i högre rätt och för de kostnader som där har uppkommit för motparterna genom att sökanden har klagat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Lag om ändring i lagen (1929:405) med vissa föreskrifter
angående tillämpningen här i riket av svensk-norska
vattenrättskonventionen av den 11 maj 1929

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1929:405) med vissa föreskrifter
angående tillämpningen här i riket av svensk-norska vattenrättskonven-
tionen av den 11 maj 1929¹

dels att i 1, 3–5, 8–11, 14, 17 och 21 §§ ordet ”miljödomstol” i olika
böjningsformer ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstol” i motsvaran-
de form,

dels att 12 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

När *miljödomstolen* skall yttra sig enligt 8 eller 11 § avges yttrandet av *domstolens ordförande*. Om *frågans beskaffenhet påkallar det, skall han samråda med miljørådet och de sakkunniga ledamöterna*. Erfordras särskild undersökning, får ordföranden uppdra åt *miljørådet* att med eller utan biträde av *sakkunnig* ledamot verkställa så-
dan.

Kostnaden för *undersökningen* och utgifter i anledning av *kungörelser* och dylikt betalas av statsmedel.

När *mark- och miljödomstolen* ska yttra sig enligt 8 eller 11 § *ska domstolen ha den sammansättning som anges i 2 kap. 4 § första stycket lagen (2010:000) om mark- och miljödomstolar*.

Kostnaden för *en undersökning enligt 3 kap. 4 § lagen (2010:000) om mark- och miljödomstolar* och utgifter i anledning av *kungörelser* och dylikt betalas av statsmedel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Lagen omtryckt 1998:863

Lag om ändring i ägofredslagen (1933:269)

Härigenom föreskrivs i fråga om ägofredslagen (1933:269)¹

dels att i 4 kap. 29, 31, 43, 45 och 46 §§ ordet ”fastighetsdomstol” i olika böjningsformer ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstol” i motsvarande form,

dels att 4 kap. 24 § och 5 kap. 49 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

24 §²

Förrättningsmannen *skall*, om han finner *sådant nödigt* eller någon av sakägarna *det äskar*, vid förrättningen biträdas av två gode män, vilka av sakägarna eller, om dessa *ej åsämjas*, av förrättningsmannen utses bland dem, som *äro* valda till nämndemän i domsaga *eller i fastighetsdomstol* eller till gode män vid fastighetsbildningsförrättningar.

I fall, där syneförrättning *handlägges* utan biträde av gode män, *skall* vad i denna lag är stadgat om synemännen i tillämpliga delar gälla förrättningsmannen. *Bestämmas* under förrättningens *fortgång*, att gode män *skola* tillkallas, *verkar det ej rubbning av* åtgärd, som *dessförinnan vidtagits*.

Stanna synemännen i olika meningar, *gälle* vad de flesta *säga*. Har var sin mening och kan *jämkning ej ske*, *gälle* förrättningsmannens.

Förrättningsmannen *ska*, om han *eller hon* finner *det nödvändigt* eller någon av sakägarna *begär det*, vid förrättningen biträdas av två gode män, vilka av sakägarna eller, om dessa inte kommer *överens*, av förrättningsmannen utses bland dem, som *är* valda till nämndemän i domsaga eller till gode män vid fastighetsbildningsförrättningar.

I *sådana* fall, där syneförrättning *handläggs* utan biträde av gode män, *ska* vad i denna lag är stadgat om synemännen i tillämpliga delar gälla förrättningsmannen. *Bestäms* under förrättningens *gång* att gode män *ska* tillkallas *påverkar detta inte* åtgärd som *vidtagits dessförinnan*.

Har synemännen olika meningar, *gäller den mening* de flesta *har*. Har *alla* var sin mening och kan *man inte enas gälla* förrättningsmannens.

¹ Senaste lydelse av

29 § 1971:1053

31 § 1971:1053

43 § 1977:667

45 § 1971:1053

46 § 1971:1053.

² Senaste lydelse 1971:1053.

Avser försummelsen underhåll av stängsel och bättrar den försumlige *ej* ofördröjligen efter tillsägelse, *må* den, mot *vilken* stängselskyldigheten gäller och som kan av försummelsen lida men, hålla syn genom två för uppdraget lämpliga *män*, mot vilka *ej* förekommer jäv som gäller mot domare; *av* synemännen *skall* den ene vara nämndeman i domsaga *eller i fastighetsdomstol* eller god man vid fastighetsbildningsförrättningar. Har den försumlige i god tid kallats till synen och *varder* bristen vid synen vitsordad, *förelägge* honom synemännen viss tid, *ej* kortare än fem dagar, inom vilken han *skall* hava botat bristen, vid äventyr att denna *eljest må* avhjälpas av den, som påkallat synen. Denne *låte* efter utgången av sagda tid, till utrönande av huruvida vid synen befunna brister blivit avhjälppta, anställa efterbesiktning i samma ordning som om syn stadgats; dock *vare* efterbesiktning *icke* av nöden, *därest* den försumlige avlämnat skriftligt erkännande, att åtgärd för bristens avhjälpande *ej* vidtagits. Därefter *njute* den, som fordrar rättelse, utmätning hos den försumlige *ej* mindre för kostnaden för synen och för efterbesiktning, där sådan erfordrats, än även för det belopp, vartill det eftersatta arbetet av synemännen uppskattats, samt *vare pliktig* att därefter ofördröjligen ombesörja arbetets utförande. Nöjes *ej* den andre däråt, *instämme sitt* klander till *fastighetsdomstolen* inom en månad efter utmätningen *eller vare sin talan kvitt*.

Avser försummelsen underhåll av stängsel och bättrar den försumlige *inte* ofördröjligen efter tillsägelse, *får* den *som* stängselskyldigheten gäller mot och som kan av försummelsen lida men, hålla syn genom två för uppdraget lämpliga *personer*, mot vilka *inte* förekommer jäv som gäller mot domare. *Av* synemännen *ska* den ene vara nämndeman i domsaga eller god man vid fastighetsbildningsförrättningar. Har den försumlige i god tid kallats till synen och *blir bristen* vid synen vitsordad, *förelägger* honom synemännen viss tid, *inte* kortare än fem dagar, inom vilken han *ska ha* botat bristen, vid äventyr att denna *annars får* avhjälpas av den, som påkallat synen. Denne *får* efter utgången av sagda tid, till utrönande av huruvida vid synen befunna brister blivit avhjälppta, *låta* anställa efterbesiktning i samma ordning som om syn stadgats; dock *är* efterbesiktning *inte* av nöden, *om* den försumlige avlämnat skriftligt erkännande, att åtgärd för bristens avhjälpande *inte* vidtagits. Därefter *har* den, som fordrar rättelse, *rätt till* utmätning hos den försumlige *inte* mindre för kostnaden för synen och för efterbesiktning, där sådan erfordrats, än även för det belopp, vartill det eftersatta arbetet av synemännen uppskattats, samt *är skyldig* att därefter ofördröjligen ombesörja arbetets utförande. Nöjes *inte* den andre däråt, *får han eller hon väcka talan om* klander *hos mark- och miljödomstolen* inom en månad efter utmätningen. *Försitts denna tid, är rätten till talan förlorad*.

³ Senaste lydelse 1971:1053.

Den som fordrar rättelse *äge ock, därest* bristen *ej* ofördröjligen efter tillsägelse *avhjälpes*, själv bota denna och *njute* sedan av den försumlige betalning för vad arbetet visas skäligen hava kostat.

Vad här ovan är stadgat om stängsels underhåll *äge* motsvarande tillämpning, där någon brister i underhåll av hägnad kring betesmark, som upplåtits enligt denna lag.

Den som fordrar rättelse *har också, om* bristen *inte* ofördröjligen efter tillsägelse *avhjälps, rätt att* själv bota denna och sedan av den försumlige *få* betalning för vad arbetet visas skäligen har kostat.

Vad här ovan är stadgat om stängsels underhåll *har* motsvarande tillämpning, där någon brister i underhåll av hägnad kring betesmark, som upplåtits enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Lag om ändring i lagen (1945:119) om stängselskydd för
järnväg m.m.

Härigenom föreskrivs att i 4 § lagen (1945:119) om stängselskydd för järnväg m.m.¹ ordet ”fastighetsdomstolen” ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstolen”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av 4 § 1971:1054.

Lag om ändring i lagen (1957:390) om fiskearrenden

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1957:390) om fiskearrenden¹ ska upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av 17 § 2005:1060.

Lag om ändring i lagen (1962:627) om vissa åtgärder för utnyttjande av vattenkraft vid krig m.m.

Härigenom föreskrivs att i 2, 4, 9–12 och 16–19 §§ lagen (1962:627) om vissa åtgärder för utnyttjande av vattenkraft vid krig m.m.¹ ordet ”miljödomstol” i olika böjningsformer ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstol” i motsvarande form.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av

2 § 1998:864	12 § 1998:864
4 § 1998:864	16 § 1998:864
9 § 1998:864	17 § 1998:864
10 § 1998:864	18 § 1998:864
11 § 1998:864	19 § 1998:864.

Lag om upphävande av lagen (1969:246) om domstolar i fastighetsmål

Härigenom föreskrivs att lagen (1969:246) om domstolar i fastighetsmål ska upphöra att gälla vid utgången av 2010.

1. Mål och ärenden som vid ikraftträdandet handläggs i en fastighetsdomstol ska, om inte annat följer av övergångsbestämmelserna till upphävandet av 8 kap. 32 § jordabalken, lämnas över till den mark- och miljödomstol som skulle ha varit behörig om målet eller ärendet hade inletts efter ikraftträdandet. Detta gäller dock inte mål där huvudförhandling har inletts före ikraftträdandet. För ett sådant mål ska äldre bestämmelser gälla. Förordnanden för dem som ingår i rätten ska därvid anses ha fortsatt giltighet såvitt avser det pågående målet.

2. Ett avgörande som meddelas av en fastighetsdomstol överklagas till hovrätt och handläggs efter överklagandet enligt äldre bestämmelser.

Lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)

Härigenom föreskrivs i fråga om fastighetsbildningslagen (1970:988)¹

dels att i 4 kap. 39 §, 9 kap. 5 §, 15 kap. 1 och 10 §§, 16 kap. 9 och 12 §§, 17 kap. 2 § samt rubriken till 15 och 16 kap. ordet ”fastighetsdomstol” i olika böjningsformer ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstol” i motsvarande form,

dels att i rubriken till 17 kap. ordet ”hovrätt” ska bytas ut mot ”Mark- och miljööverdomstolen”,

dels att 16 kap. 1, 3, 4, 6 och 7 §§, 17 kap. 1 § samt 18 kap. 1 § ska upphöra att gälla,

dels att 16 kap. 5, 8, 10, 13, 14 och 15 §§, 17 kap. 3 § samt 18 kap. 2 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

5 §²

Till huvudförhandlingen skall sakägarna kallas. Om en sakägares närvaro uppenbarligen är utan betydelse för hans eller hennes rätt och även i övrigt saknar betydelse för målets avgörande, behöver sakägaren dock inte kallas.

Har talan fullföljts av en företrädare för ett allmänt intresse, skall denne kallas till *förhandling- en*. När en sakägares överklagande rör ett allmänt intresse, kallas länsstyrelsen eller, om målet avser sådan fastighetsbildning som anges i 15 kap. 8 § andra stycket, en sådan nämnd som avses i 4 kap. 15 § tredje stycket.

I målet ska sammanträde hållas. Om en sakägares närvaro uppenbarligen är utan betydelse för hans eller hennes rätt och även i övrigt saknar betydelse för målets avgörande, behöver sakägaren inte kallas till sammanträdet.

Har talan fullföljts av en företrädare för ett allmänt intresse, ska denne kallas till *sammanträdet*. När en sakägares överklagande rör ett allmänt intresse, kallas länsstyrelsen eller, om målet avser sådan fastighetsbildning som anges i 15 kap. 8 § andra stycket, en sådan nämnd som avses i 4 kap. 15 § tredje stycket.

¹ Lagen omtryckt 1992:1212.

Senaste lydelse av
4 kap. 39 § 1995:1394
9 kap. 5 § 1995:1394
15 kap. 1 § 2003:628
15 kap. 10 § 2009:562
16 kap. 1 § 1995:1394
16 kap. 3 § 2004:393
16 kap. 9 § 1995:1394
16 kap. 12 § 1995:1394.

² Senaste lydelse 2004:393.

En företrädare för eller tjänsteman vid en myndighet vars verksamhet berörs av målet kan kallas för att lämna upplysningar. För detta ändamål kan även förrättningslantmätaren kallas.

Prop. 2009/10:215
Bilaga 10

Kallelser *skall* delges.

Kallelser *ska* delges.

8 §

Fastighetsdomstolen får avgöra mål utan *huvudförhandling*, om *huvudförhandling* kan *antagas* sakna betydelse för prövningen samt sakägare eller företrädare för allmänt intresse *icke* begärt *sådan förhandling*. Om talan fullföljts enligt 15 kap. 2, 4 eller 10 § eller om *domstolen* finner uppenbart att talan är ogrundad, får målet alltid avgöras utan *huvudförhandling*.

För prövning som *ej* avser själva saken *fordras icke huvudförhandling*.

Har domstolen beslutat att mål *skall* avgöras utan *huvudförhandling* och är det *ej* uppenbart att sakägare eller företrädare för allmänt intresse redan slutfört sin talan, *skall tillfälle därtill lämnas honom*.

Mark- och miljödomstolen får avgöra mål utan att *hålla sammanträde*, om *sammanträde* kan *antas* sakna betydelse för prövningen samt sakägare eller företrädare för allmänt intresse *inte har* begärt *sådant sammanträde*. Om talan *har* fullföljts enligt 15 kap. 2, 4 eller 10 § eller om *det är* uppenbart att talan är ogrundad, får målet alltid avgöras utan att *sammanträde hålls*.

För prövning som *inte* avser själva saken *behöver sammanträde inte hållas*.

Har domstolen beslutat att ett mål *ska* avgöras utan att *sammanträde hålls* och är det *inte* uppenbart att sakägare eller företrädare för allmänt intresse redan *har* slutfört sin talan, *ska de ges tillfälle att göra det*.

10 §

Fastighetsdomstolens avgörande av saken sker genom utslag. Detta skall grundas på vad som förekommit vid syn eller annan förhandling och vad handlingarna innehåller i övrigt.

Bestämmelserna i rättegångsbalken om avfattning av dom i tvistemål och om meddelande av sådan dom äger motsvarande tillämpning på utslag i fastighetsbildningsmål.

Skall i ett mål flera frågor avgöras och kan de särskiljas, får *utslag* ges beträffande någon av frågorna, *fastän* handläggningen av de övriga *ej* avslutats.

Ska i ett mål flera frågor avgöras och kan de särskiljas, får *dom* ges beträffande någon av frågorna, *trots att* handläggningen av de övriga *inte har* avslutats.

Den som med stöd av 5 § tredje stycket *eller* 7 § kallats för att lämna upplysningar har rätt till ersättning för sin inställelse enligt särskilda bestämmelser. Sakägare får *ej* åläggas att betala kostnad *som föränledes härav*.

Den som med stöd av 5 § tredje stycket *har* kallats för att lämna upplysningar har rätt till ersättning för sin inställelse enligt särskilda bestämmelser. Sakägare får *inte* åläggas att betala *sådan* kostnad *för inställelse*.

14 §

Fastighetsdomstolen kan, efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna, besluta att sakägare som förlorar målet *skall* ersätta annan sakägare dennes rättegångskostnad.

Mark- och miljödomstolen får, efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna, besluta att sakägare som förlorar målet *ska* ersätta annan sakägare dennes rättegångskostnad. *I övrigt ska 18 kap. rättegångsbalken tillämpas i fråga om rättegångskostnaderna.*

I mål om inlösenersättning *skall* dock sakägare som avstår mark eller särskild rättighet få gottgörelse för sin kostnad oberoende av utgången i målet. Detsamma *skall* gälla i mål om ersättning för marköverföring eller reglering av rättighet som avses i 5 kap. 10 a § andra stycket.

I mål om inlösenersättning *ska* dock sakägare som avstår mark eller särskild rättighet få gottgörelse för sin kostnad oberoende av utgången i målet. Detsamma *ska* gälla i mål om ersättning för marköverföring eller reglering av rättighet som avses i 5 kap. 10 a § andra stycket.

Första och andra styckena gäller *inte*, om annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken. Ogillas i mål enligt andra stycket talan som har fullföljts av den som avstår eller upplåter mark eller rättighet, tillämpas 15 kap. 6 § *plan- och bygglagen (1987:10)*.

Första och andra styckena gäller *inte*, om annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken. Ogillas i mål enligt andra stycket talan som har fullföljts av den som avstår eller upplåter mark eller rättighet, tillämpas 15 kap. 7 § *plan- och bygglagen (2010:000)*.

Vinner sakägare mål mot företrädare för allmänt intresse, kan domstolen tillerkänna *honom* ersättning för rättegångskostnad, om synnerliga skäl *föreligger*. Sådan ersättning *skall utges* av *statsverket* eller, om endast kommunen företräder det allmänna intresset, av kommunen.

Vinner *en* sakägare *ett* mål mot företrädare för allmänt intresse, kan domstolen tillerkänna *sakägaren* ersättning för rättegångskostnad, om *det finns* synnerliga skäl. Sådan ersättning *ska betalas* av *staten* eller, om endast kommunen företräder det allmänna intresset, av kommunen.

Skall i annat fall än som avses i 13 § kostnad för bevisning eller särskild åtgärd enligt rättsens beslut *utgå* av allmänna medel, kan dom-

Ska i annat fall än som avses i 13 § kostnad för bevisning eller särskild åtgärd enligt rättsens beslut *betalas* av allmänna medel, kan

stolen när det är skäligt *förordna* att kostnaden *skall* stanna på *statsverket*.

domstolen när det är skäligt *be-*
sluta att kostnaden *ska* stanna på *staten*.

Prop. 2009/10:215
Bilaga 10

15 §³

Sedan en *fastighetsdomstols utslag* eller slutliga beslut i fastighetsbildningsmål vunnit laga kraft, *skall* förrättningsakten och en kopia av *utslaget* eller beslutet sändas till lantmäterimyndigheten. Om avgörandet överklagas i viss del och om det med anledning av domstolens avgörande i övrigt kan uppkomma fråga om registrering, *skall* handlingarna sändas till lantmäterimyndigheten. Efter registrering *skall* myndigheten omedelbart sända tillbaka förrättningsakten till domstolen.

Sedan en *mark- och miljödomstols dom* eller slutliga beslut i fastighetsbildningsmål *har* vunnit laga kraft, *ska* förrättningsakten och en kopia av *domen* eller beslutet sändas till lantmäterimyndigheten. Om avgörandet överklagas i viss del och om det med anledning av domstolens avgörande i övrigt kan uppkomma fråga om registrering, *ska* handlingarna sändas till lantmäterimyndigheten. Efter registrering *ska* myndigheten omedelbart sända tillbaka förrättningsakten till domstolen.

17 kap.

3 §⁴

I fråga om rättegången i *hovrätten* tillämpas 16 kap. 3, 7 och 9–13 §§, 14 § första, fjärde och femte styckena, 14 a §, 15 § samt 16 §. Dock *skall* 16 kap. 15 § inte tillämpas när *hovrätten* återförvisar mål till *fastighetsdomstolen*.

I mål som avses i 16 kap. 14 § andra stycket *skall* den som har att betala ersättning för mark eller rättighet, om inte något annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken, alltid själv bära sina kostnader samt kostnad som han eller hon orsakar motparten genom att själv överklaga. Ogillas i ett sådant mål talan som har fullföljts av den som avstår eller upplåter mark eller rättighet, tillämpas dock 15 kap. 6 § *plan- och bygglagen*

I fråga om rättegången i *Mark- och miljööverdomstolen* tillämpas 16 kap. 9–13 §§, 14 § första, fjärde och femte styckena samt 14 a–16 §§. Dock *ska* 16 kap. 15 § inte tillämpas när *Mark- och miljööverdomstolen* återförvisar mål till *mark- och miljödomstolen*.

I mål som avses i 16 kap. 14 § andra stycket *ska* den som har att betala ersättning för mark eller rättighet, om inte något annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken, alltid själv bära sina kostnader samt kostnad som han eller hon orsakar motparten genom att själv överklaga. Ogillas i ett sådant mål talan som har fullföljts av den som avstår eller upplåter mark eller rättighet, tillämpas dock 15 kap. 7 § *plan- och bygglagen*

³ Senaste lydelse 1995:1394.

⁴ Senaste lydelse 2004:393.

(1987:10). I övrigt *skall* bestämmelserna i 18 kap. rättegångsbalken tillämpas.

Bevis genom syn på stället får tas upp i *hovrätten* endast om det finns synnerliga skäl.

(2010:000). I övrigt *ska* bestämmelserna i 18 kap. rättegångsbalken tillämpas.

Bevis genom syn på stället får tas upp i *Mark- och miljööverdomstolen* endast om det finns synnerliga skäl.

18 kap.

2 §⁵

I fråga om rättegången i Högsta domstolen tillämpas 16 kap. 3, 7, 9 och 10 §§, 11 § andra och tredje styckena, 12 och 13 §§, 14 § första, fjärde och femte styckena, 14 a §, 15 § samt 16 §. Dock skall 16 kap. 15 § inte tillämpas när Högsta domstolen återförvisar mål till lägre rätt.

Om ett överklagande till Högsta domstolen tillåts enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:000) om mark- och miljödomstolar, tillämpas i fråga om rättegången i Högsta domstolen 16 kap. 9 och 10 §§, 11 § andra och tredje styckena, 12 och 13 §§, 14 § första, fjärde och femte styckena samt 14 a–16 §§. Dock ska 16 kap. 15 § inte tillämpas när Högsta domstolen återförvisar mål till lägre rätt.

I mål som avses i 16 kap. 14 § andra stycket gäller bestämmelserna i 17 kap. 3 § andra stycket.

Bevis genom syn på stället får tas upp i Högsta domstolen endast om det finns synnerliga skäl.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2. För mål där huvudförhandling har inletts i fastighetsdomstol före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla. Detsamma gäller för mål i hovrätt och för mål i Högsta domstolen som har överklagats dit från hovrätt.

⁵ Senaste lydelse 2004:393.

Lag om ändring i väglagen (1971:948)

Härigenom föreskrivs att i 66, 68 och 70 §§ väglagen (1971:948)¹ ordet ”fastighetsdomstol” ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstol”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av
66 § 1987:459
68 § 2005:940
70 § 2005:940.

Lag om ändring i expropriationslagen (1972:719)

Härigenom föreskrivs i fråga om expropriationslagen (1972:719)¹

dels att i 3 kap. 3 §, 5 kap. 1, 2, 6, 7, 12, 19, 22 och 27 §§, 6 kap. 11 § samt 7 kap. 1, 4, 5 och 6 §§ ordet "fastighetsdomstol" i olika böjningsformer ska bytas ut mot "mark- och miljödostol" i motsvarande form,

dels att i 5 kap. 22 § och 7 kap. 5 § ordet "hovrättens" ska bytas ut mot "Mark- och miljööverdomstolens",

dels att 5 kap. 13 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

13 §

Undersökning enligt 9 § lagen (1969:246) om fastighetsdomstol skall verkställas, om det ej måste antagas att sådan undersökning saknar betydelse.

En undersökning enligt 3 kap. 4 § lagen (2010:000) om mark- och miljödostolar ska genomföras, om det inte måste antas att sådan undersökning saknar betydelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av
5 kap. 2 § 1979:896
5 kap. 19 § 1979:896
6 kap. 11 § 2000: 238.

Lag om ändring i lagen (1973:1084) om avveckling av vissa godmanskap för delägare i skifteslag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1973:1084) om avveckling av vissa godmanskap för delägare i skifteslag¹

dels att i 12 § ordet ”fastighetsdomstol” ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstol”,

dels att 13 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §²

Förteckning enligt 9 § och beslut om grunderna för kostnadsfördelning enligt 10 § *skall* genast överlämnas till gode mannen. *Vad nu sagts* gäller även domstols *utslag* eller slutliga beslut i mål som avses i 12 §.

Sedan lantmäterimyndighetens beslut eller, om talan fullföljts mot beslutet, domstols *utslag* eller slutliga beslut i anledning av sådan talan vunnit laga kraft, *skall* gode mannen till var och en som enligt beslutet eller *utslaget äger utfå* medel *utge* vad som av behållna medel belöper på honom samt avge sluträkning för sin förvaltning i den delen.

En förteckning enligt 9 § och beslut om grunderna för kostnadsfördelning enligt 10 § *ska* genast överlämnas till *den* gode mannen. *Detta* gäller även domstols *dom* eller slutliga beslut i mål som avses i 12 §.

Sedan lantmäterimyndighetens beslut eller, om talan fullföljts mot beslutet, domstols *dom* eller slutliga beslut i anledning av sådan talan vunnit laga kraft, *ska den* gode mannen till var och en som enligt beslutet eller *domen har rätt att få* medel, *betala* vad som av behållna medel belöper på honom samt avge sluträkning för sin förvaltning i den delen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av 12 § 1995:1403.

² Senaste lydelse 1995:1403.

Lag om ändring i anläggningslagen (1973:1149)

Härigenom föreskrivs att i 48 a § anläggningslagen (1973:1149)¹ ordet ”fastighetsdomstolen” ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstolen”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Lagen omtryckt 1992:1148.
Senaste lydelse av 48 a § 1997:616.

Lag om ändring i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter¹

dels att i 15, 46, 53, 54 och 66 §§ samt rubriken närmast före 66 § ordet ”fastighetsdomstol” i olika böjningsformer ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstol” i motsvarande form,

dels att 3 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Lagens bestämmelser om fastighet äger motsvarande tillämpning på sådan tomträtt, gruva, byggnad, annan anläggning eller naturreservat som har del i samfällighet enligt 1 § första stycket 3, 4 eller 5.

Den som innehar fastighet på grund av testamentariskt förordnande utan att äganderätten tillkommer någon anses vid lagens tillämpning som fastighetens ägare. Som ägare av naturreservat anses den som förvaltar reservatet.

Innehavare av tomträtt i fastighet som har del i samfällighet enligt 1 § första stycket 1 eller 2 *skall* vid tillämpningen av denna lag anses som delägare i fastighetsägarens ställe.

I fråga om samfälligheter enligt 1 § första stycket 5 skall lagens bestämmelser om fastighetsdomstol i stället gälla miljödomstol. När talan skall föras hos miljödomstol, gäller bestämmelserna om stämningssmål i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Innehavare av tomträtt i fastighet som har del i samfällighet enligt 1 § första stycket 1 eller 2 *ska* vid tillämpningen av denna lag anses som delägare i fastighetsägarens ställe.

När talan ska föras i fråga om samfälligheter enligt 1 § första stycket 5 tillämpas bestämmelserna om stämningssmål i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Lagen omtryckt 1987:128.

Senaste lydelse av

54 § 1987:670

66 § 2008:544.

² Senaste lydelse 1998:837.

Lag om ändring i lagen (1976:997) om vattenförbund

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1976:997) om vattenförbund¹ dels att i 12, 27, 29, 33 och 34 §§ ordet ”miljödomstol” i olika böjningsformer bytas ut mot ”mark- och miljödomstol” i motsvarande form, dels att 25 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §²

I fråga om talan mot beslut eller åtgärd vid förrättning enligt denna lag gäller fortfarande i tillämpliga delar bestämmelserna i 13 kap. vattenlagen (1983:291) om förrättningsmål. *Vad* som sägs i 13 kap. vattenlagen om vattendomstol respektive Vattenöverdomstolen *skall* gälla *miljödomstol* respektive *Miljööverdomstolen*. *Vad* som sägs om nämndemän respektive vattenrättsråd *skall* gälla *sakkunniga ledamöter* respektive *miljöråd*.

Kungörelse som avses i 13 kap. 58 § vattenlagen (1983:291) *skall jämte* avskrift av besvärshandlingarna *tillsällas statens naturvårdsverk* och länsstyrelsen.

I fråga om talan mot beslut eller åtgärd vid förrättning enligt denna lag gäller fortfarande i tillämpliga delar bestämmelserna i 13 kap. vattenlagen (1983:291) om förrättningsmål. *Det* som sägs i 13 kap. vattenlagen om vattendomstol respektive Vattenöverdomstolen *ska* gälla *mark- och miljödomstol* respektive *Mark- och miljööverdomstolen*. *Det* som sägs om nämndemän respektive vattenrättsråd *ska* gälla *särskilda ledamöter* respektive *tekniska råd*.

En sådan kungörelse som avses i 13 kap. 58 § vattenlagen (1983:291) *ska tillsammans med en* avskrift av besvärshandlingarna *skickas till* statens naturvårdsverk och länsstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av

12 § 1998:867

27 § 1998:867

29 § 1998:867

33 § 1998:867

34 § 1998:867.

² Senaste lydelse 1998:867.

Lag om ändring i bostadsförvaltningslagen (1977:792)

Härigenom föreskrivs att i 23 och 28 §§ bostadsförvaltningslagen (1977:792)¹ ordet ”fastighetsdomstolen” ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstolen”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av 28 § lagrådsremiss den 11 februari 2010 Ersättning vid expropriation.

Lag om ändring i lagen (1978:160) om vissa rörledningar

Härigenom föreskrivs att i 18 § lagen (1978:160) om vissa rörledningar¹ ordet ”fastighetsdomstol” ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstol”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av 18 § 1982:486.

Lag om ändring i jordförvärvslagen (1979:230)

Härigenom föreskrivs att i 12 § jordförvärvslagen (1979:230)¹ ordet ”fastighetsdomstol” ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstol”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Lagen omtryckt 2005:423.

Lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429)

Härigenom föreskrivs att 19 § skogsvårdslagen (1979:429)¹ ska ha följande lydelse.

*Föreslagen lydelse enligt Föreslagen lydelse
lagrådsremiss den 11 februari
2010 Ersättning vid expropriation*

19 §²

I fråga om rätt till ersättning för skada till följd av ett beslut enligt 18 § första eller andra stycket gäller 25 kap. 6 § och 31 kap. 2 §, 4 § första stycket, 7 § första stycket första meningen, 8 § första meningen, 9, 12 och 13 §§, 15 § första stycket första meningen och andra stycket, 31 § tredje stycket samt 33 § miljöbalken. *Det som sägs i dessa bestämmelser om miljödomstol ska i stället gälla fastighetsdomstol.*

I fråga om rätt till ersättning för skada till följd av ett beslut enligt 18 § första eller andra stycket gäller 25 kap. 6 § och 31 kap. 2 §, 4 § första stycket, 7 § första stycket första meningen, 8 § första meningen, 9, 12 och 13 §§, 15 § första stycket första meningen och andra stycket, 31 § tredje stycket samt 33 § miljöbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Lagen omtryckt 1993:553.

² Senaste lydelse lagrådsremiss den 11 februari 2010 Ersättning vid expropriation.

Lag om ändring i lagen (1980:307) om skyldighet för utländska käranden att ställa säkerhet för rättegångskostnader

Häri genom föreskrivs att 2 § lagen (1980:307) om skyldighet för utländska käranden att ställa säkerhet för rättegångskostnader ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Säkerhet behöver inte ställas i

1. mål som handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister,

2. mål vid fastighetsdomstol som inte avser en arrendetvist,

3. mål vid miljödomstol enligt 20 kap. 2 § första stycket 2 miljöbalken som är ansökningsmål eller 20 kap. 2 § första stycket 5 miljöbalken som avser ersättning vid ingripande av det allmänna,

4. växel mål och checkmål,

5. mål som har tagits upp efter offentlig stämning, och

6. mål vid förvaltningsdomstol eller marknadsdomstolen.

Säkerhet behöver inte ställas i

1. mål som handläggs enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister,

2. mål och ärenden vid mark- och miljödomstol enligt

– jordabalken,

– 21 kap. 1 § första stycket 2 miljöbalken som är ansökningsmål eller 21 kap. 1 § första stycket 5 miljöbalken som avser ersättning vid ingripande av det allmänna,

– ägofredslagen (1933:269),

– lagen (1945:119) om stängelskyldighet för järnväg m.m.,

– fastighetsbildningslagen

(1970:988),

– rennäringslagen (1971:437),

– väglagen (1971:948),

– lagen (1971:1037) om äganderättsutredning och legalisering,

– lagen (1972:114) med anledning av konvention med Norge om renbetning,

– expropriationslagen (1972:719),

– lagen (1973:1084) om avveckling av vissa godmanskap för delägare i skifteslag,

– ledningsrättslagen (1973:1144),

¹ Senaste lydelse 1998:829.

- anläggningslagen (1973:1149),
 - lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,
 - bostadsförvaltningslagen (1977:792),
 - lagen (1978:160) om vissa rörledningar,
 - jordförvärvslagen (1979:230),
 - skogsvårdslagen (1979:429),
 - lagen (1985:139) om ersättning för intrång i enskild fiskerätt,
 - lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter,
 - lagen (1987:11) om exploateringsamverkan,
 - lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
 - minerallagen (1991:45),
 - bostadsrättslagen (1991:614),
 - lagen (1995:1652) om byggande av järnväg,
 - ellagen (1997:857),
 - lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar och naturgaslagen (2005:403),
 - plan- och bygglagen (2010:000),
3. växelmål och checkmål,
 4. mål som har tagits upp efter offentlig stämning, och
 5. mål vid förvaltningsdomstol eller marknadsdomstolen.

Säkerhet behöver inte heller ställas i annat fall om talan väcks genom genstämning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Lag om ändring i lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter

Härigenom föreskrivs att i 18, 22, 23, 29 och 31 §§ lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter ordet ”fastighetsdomstol” ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstol”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Lag om ändring i lagen (1987:11) om exploateringssamverkan

Härigenom föreskrivs att 34 § lagen (1987:11) om exploateringssamverkan ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34¹ §

Bestämmelserna i 16–18 kap. fastighetsbildningslagen (1970:988) om rättegången i fastighetsbildningsmål *skall* tillämpas på mål som fullföljs enligt 33 §. Därvid *skall* i fråga om ersättning med anledning av fastighetsreglering enligt 19 eller 20 § gälla vad som föreskrivs beträffande sådana mål som avses i 16 kap. 14 § andra stycket fastighetsbildningslagen.

Bestämmelserna i 16–18 kap. fastighetsbildningslagen (1970:988) om rättegången i fastighetsbildningsmål *och bestämmelserna i 5 kap. lagen (2010:000) om mark- och miljödomstolar ska* tillämpas på mål som fullföljs enligt 33 §. Därvid *ska* i fråga om ersättning med anledning av fastighetsreglering enligt 19 eller 20 § gälla vad som föreskrivs beträffande sådana mål som avses i 16 kap. 14 § andra stycket fastighetsbildningslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse 1992:1214.

Lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

Regeringen får föreskriva

1. att uppgifter som ankommer på en viss tingsrätt, hovrätt, förvaltningsrätt eller kammarrätt *skall* övertas av en annan domstol av samma slag,

2. att uppgifter som ankommer på en domstol, som inte är allmän domstol eller allmän förvaltningsdomstol, inte *skall* fullgöras eller *skall* fullgöras av en annan domstol,

3. att en tingsrätt är domför med en lagfaren domare i sådana fall då det enligt rättegångsbalken eller annan lag krävs tre lagfarna domare,

4. att en fastighetsdomstol är domför med en i stället för två lagfarna ledamöter,

5. att en domstol *skall* ha sin verksamhet helt eller delvis förlagd till annan ort än den där verksamheten annars utövas,

6. att en domstol inte behöver vara delad i avdelningar.

Regeringen får meddela de bestämmelser som behövs till följd av att regeringen har beslutat föreskrifter enligt första stycket 2.

Regeringen får föreskriva

1. att uppgifter som ankommer på en viss tingsrätt, hovrätt, förvaltningsrätt eller kammarrätt *ska* övertas av en annan domstol av samma slag,

2. att uppgifter som ankommer på en domstol, som inte är allmän domstol eller allmän förvaltningsdomstol, inte *ska* fullgöras eller *ska* fullgöras av en annan domstol,

3. att en tingsrätt är domför med en lagfaren domare i sådana fall då det enligt rättegångsbalken eller annan lag krävs tre lagfarna domare,

4. att en fastighetsdomstol är domför med en i stället för två lagfarna ledamöter,

5. att en domstol *ska* ha sin verksamhet helt eller delvis förlagd till annan ort än den där verksamheten annars utövas,

6. att en domstol inte behöver vara delad i avdelningar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse 2009:799.

Lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen

Härigenom föreskrivs att i 2 kap. 25 § och 3 kap. 20 § lagen (1988:950) om kulturminnen¹ ordet ”fastighetsdomstolen” ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstolen”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Lagen omtryckt 2002:620.

Lag om ändring i minerallagen (1991:45)

Härigenom föreskrivs att i 8 kap. 11 §, 10 kap. 7 §, 12 kap. 6 § samt 16 kap. 1, 3, 5 och 6 §§ minerallagen (1991:45)¹ ordet ”fastighetsdomstol” i olika böjningsformer ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstol” i motsvarande form.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av
8 kap. 11 § 2005:161
16 kap. 1 § 2005:161
16 kap. 5 § 2005:161
16 kap. 6 § 2005:161.

Lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614)

Härigenom föreskrivs att i 9 kap. 18 § bostadsrättslagen (1991:614)¹ ordet "fastighetsdomstolen" ska bytas ut mot "mark- och miljödomstolen".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av 9 kap. 18 § lagrådsremiss den 11 februari 2010 Ersättning vid expropriation.

Lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs att i 2 kap. 21 § ellagen (1997:857) ordet "fastighetsdomstol" ska bytas ut mot "mark- och miljödomstol".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:811) om införande av miljöbalken¹

dels att i 6, 16, 17 och 21–23 §§ ordet ”miljödomstol” i olika böjningsformer ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstol” i motsvarande form,

dels att i 6 och 22–24 §§ ordet ”Miljööverdomstolen” ska bytas ut mot ”Mark- och miljööverdomstolen”,

dels att 25 och 28 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §

Beslut som en förrättningsman meddelar efter miljöbalkens ikraftträdande i frågor som regleras i 12 kap. vattenlagen (1983:291) *skall* överklagas till *miljödomstolen*.

När *miljödomstolen* prövar sådana överklaganden *skall* den tillämpa 13 kap. 30–33, 36, 38, 41–43 och 45 §§, 46 § första stycket, 47–50 §§ samt 56–63 §§ vattenlagen (1983:291). Vad som sägs om vattendomstol *skall* gälla *miljödomstol*. Vad som i 61 § sägs om nämndemän *skall* gälla *sakkunniga* ledamöter.

Beslut som en förrättningsman meddelar efter miljöbalkens ikraftträdande i frågor som regleras i 12 kap. vattenlagen (1983:291) *ska* överklagas till *mark- och miljödomstolen*.

När *mark- och miljödomstolen* prövar sådana överklaganden *ska* den tillämpa 13 kap. 30–33, 36, 38, 41–43 och 45 §§, 46 § första stycket, 47–50 §§ samt 56–63 §§ vattenlagen (1983:291). Vad som sägs om vattendomstol *ska* gälla *mark- och miljödomstol*. Vad som i 61 § sägs om nämndemän *ska* gälla *särskilda* ledamöter.

28 §²

Mål som gäller lagligförklaring enligt 17 § denna lag *skall* utgöra ansökningsmål enligt 21 kap. 1 § miljöbalken.

Mål som gäller lagligförklaring enligt 17 § denna lag *ska* utgöra ansökningsmål enligt 21 kap. 1 a § miljöbalken.

¹ Senaste lydelse av
17 § 2006:1013
21 a § 1999:369
23 § 1999:369.

² Senaste lydelse 2006:1013.

Reglerna i 16 kap. 13 § miljöbalken om en ideell förenings rätt att överklaga gäller även i de fall den överklagbara domen eller beslutet avser en lagligförklaring. Prop. 2009/10:215 Bilaga 10

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Lag om ändring i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet¹

dels att i 2 kap. 9 §, 4 kap. 1–3 och 7 §§, 5 kap. 1, 3 och 4 §§, 6 kap. 1, 5, 6 och 9 §§, 7 kap. 2, 3, 5, 7, 13–21, 26, 28 och 29 §§ och 9 kap. 4 och 7 §§ samt rubrikerna närmast före 7 kap. 3 och 8 §§ ordet ”miljödomstol” i olika böjningsformer ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstol” i motsvarande form,

dels att 7 kap. 1, 10 och 12 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

1 §

Bestämmelser om ansökningsmål finns i 21 kap. 1 § miljöbalken. Ansökningsmål är även mål om

1. bestämmande enligt 2 kap. 9 § av ersättning för rätten att ta i anspråk ett strömfall,

2. inrättande enligt 4 kap. 3 § av en gemensam anläggning för bevattning, sedan en samfällighet enligt 4 kap. har bildats,

3. överflyttning enligt 8 kap. 3 § första stycket av rätten till andelskraft,

4. omprövning, utan samband med pågående ansökningsmål, enligt 17 § första stycket eller omprövning enligt 17 § andra stycket, och

5. fastställelse enligt 18 § av en överenskommelse.

Bestämmelser om ansökningsmål finns i 21 kap. 1 a § miljöbalken. Ansökningsmål är även mål om

1. bestämmande enligt 2 kap. 9 § av ersättning för rätten att ta i anspråk ett strömfall,

2. inrättande enligt 4 kap. 3 § av en gemensam anläggning för bevattning, sedan en samfällighet enligt 4 kap. har bildats,

3. överflyttning enligt 8 kap. 3 § första stycket av rätten till andelskraft,

4. omprövning, utan samband med pågående ansökningsmål, enligt 17 § första stycket eller omprövning enligt 17 § andra stycket, och

5. fastställelse enligt 18 § av en överenskommelse.

10 §

Om målet avgörs utan huvudförhandling i annat fall än som avses i 42 kap. 18 § första stycket 1–4 rättegångsbalken, *skall miljö-*

Om målet avgörs utan huvudförhandling i annat fall än som avses i 42 kap. 18 § första stycket 1–4 rättegångsbalken, *ska mark-*

¹ Senaste lydelse av
6 kap. 5 § 2005:582
7 kap. 13 § 2001:446.

domstolen ha den sammansättning som anges i 20 kap. 4 § första stycket miljöbalken.

och *miljödomstolen* ha den sammansättning som anges i 2 kap. 4 § första stycket lagen (2010:000) om mark- och miljödomstolar.

Prop. 2009/10:215
Bilaga 10

Beträffande förelägganden för parterna att avge skriftligt svaromål eller att inställa sig vid muntlig förberedelse eller vid huvudförhandling och om parts utevaro från ett sådant sammanträde gäller rättegångsbalkens bestämmelser rörande en sak, varom förlikning inte är tillåten.

12 §

Om svaranden för att bemöta käromålet gör en ansökan hos *miljödomstolen* enligt 21 kap. 1 § första stycket 3 miljöbalken eller om ändrade bestämmelser om vattentappning enligt 13 § detta kapitel, handläggs målet i dess helhet som ett ansökningsmål, om inte målet med stöd av 21 kap. 1 § andra stycket miljöbalken ändå behandlas som ett stämningssmål.

Har beslut om borttagande eller ändring av en vattenanläggning meddelats av *miljödomstolen* i ett stämningssmål, av kronofogdemyndigheten med stöd av lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning eller av tillsynsmyndigheten enligt 26 kap. 9, 10 eller 18 § miljöbalken och görs en ansökan som avses i första stycket, får *miljödomstolen* i ansökningsmålet bestämma att beslutet inte får verkställas innan målet har blivit slutligt avgjort eller *miljödomstolen* förordnar annat. Sökanden skall ställa säkerhet för kostnader och skador.

Om svaranden för att bemöta käromålet gör en ansökan hos *mark- och miljödomstolen* enligt 21 kap. 1 a § första stycket 3 miljöbalken eller om ändrade bestämmelser om vattentappning enligt 13 § detta kapitel, handläggs målet i dess helhet som ett ansökningsmål, om inte målet med stöd av 21 kap. 1 a § andra stycket miljöbalken ändå behandlas som ett stämningssmål.

Har beslut om borttagande eller ändring av en vattenanläggning meddelats av *mark- och miljödomstolen* i ett stämningssmål, av kronofogdemyndigheten med stöd av lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning eller av tillsynsmyndigheten enligt 26 kap. 9, 10 eller 18 § miljöbalken och görs en ansökan som avses i första stycket, får *mark- och miljödomstolen* i ansökningsmålet bestämma att beslutet inte får verkställas innan målet har blivit slutligt avgjort eller *mark- och miljödomstolen* förordnar annat. Sökanden ska ställa säkerhet för kostnader och skador.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Lag om ändring i lagen (1998:813) om införande av lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet

Härigenom föreskrivs att i 14 § lagen (1998:813) om införande av lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet att ordet "miljödomstolen" ska bytas ut mot "mark- och miljödomstolen".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Lag om ändring i lagen (1999:381) om åtgärder för att
förebygga och begränsa följderna av allvarliga
kemikalieolyckor

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1999:381) om åtgärder för att
förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor

dels att i 9 och 22 §§ ordet ”miljödomstol” ska bytas ut mot ordet
”mark- och miljödomstol”,

dels att 25 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §¹

En kommuns beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas hos länsstyrelsen. Beslut som fattats av länsstyrelsen eller Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får överklagas hos *miljödomstol* enligt 20 kap. 2 § *andra stycket miljöbalken*.

Beslut om tillsynsprogram får inte överklagas.

En kommuns beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas hos länsstyrelsen. Beslut som fattats av länsstyrelsen eller Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får överklagas hos *mark- och miljödomstol* enligt 21 kap. 1 § *andra stycket miljöbalken*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse 2008:1404.

Lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar

Härigenom föreskrivs att i 1 kap. 5 § och 3 kap. 17 § lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar¹ ordet ”fastighetsdomstol” i olika böjningsformer ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstol” i motsvarande form.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av 1 kap. 5 § lagrådsremiss den 11 februari 2010 Ersättning vid expropriation.

Lag om ändring i lagen (2004:1199) om handel med utsläppsätter

Härigenom föreskrivs i fråga lagen (2004:1199) om handel med utsläppsätter¹

dels att i 9 kap. 1 § ordet ”miljodomstolen” ska bytas ut mot ”mark- och miljodomstolen”,

dels att 9 kap. 2 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

2 §²

Bestämmelser om överklagande av *miljodomstolens* domar och beslut finns i 23 kap. 1 § miljöbalken.

Bestämmelser om överklagande av *mark- och miljodomstolens* domar och beslut finns i 4 och 5 kap. lagen (2010:000) om mark- och miljodomstolar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse av 9 kap. 1 § 2009:685.

² Senaste lydelse 2006:643.

Lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

Härigenom föreskrivs att i 2 kap. 17 § naturgaslagen (2005:403) ordet ”fastighetsdomstol” ska bytas ut mot ”mark- och miljödomstol”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Lag om ändring i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Häri genom föreskrivs att 13 § lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §¹

Den som är part eller ställföreträdare för part i ett mål eller ett ärende hos en förvaltningsrätt, tingsrätt, *fastighetsdomstol*, *miljödombstol* eller *sjörättsdomstol* med en domkrets som helt eller delvis sammanfaller med kommunerna Gällivare, Haparanda, Kiruna, Pajala och Övertorneå har rätt att använda finska eller meänkieli under målets eller ärendets handläggning, om målet eller ärendet har anknytning till någon av dessa kommuner. Detsamma gäller samiska hos en sådan domstol med en domkrets som helt eller delvis sammanfaller med kommunerna Arjeplog, Gällivare, Jokkmokk eller Kiruna, om målet eller ärendet har anknytning till någon av dessa kommuner.

Den som är part eller ställföreträdare för part i ett mål eller ett ärende hos en förvaltningsrätt, tingsrätt, *mark- och miljödomstol* eller *sjörättsdomstol* med en domkrets som helt eller delvis sammanfaller med kommunerna Gällivare, Haparanda, Kiruna, Pajala och Övertorneå har rätt att använda finska eller meänkieli under målets eller ärendets handläggning, om målet eller ärendet har anknytning till någon av dessa kommuner. Detsamma gäller samiska hos en sådan domstol med en domkrets som helt eller delvis sammanfaller med kommunerna Arjeplog, Gällivare, Jokkmokk eller Kiruna, om målet eller ärendet har anknytning till någon av dessa kommuner.

Rätten att använda finska, meänkieli respektive samiska omfattar också de domstolar dit en dom eller ett beslut i ett mål eller ärende som avses i första stycket överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse 2009:857.

Lag om ändring i lagen (2009:1326) om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 2 § lagen (2009:1326) om ändring i miljöbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

2 §

Tillstånd, godkännande eller dispens enligt balken eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken, får lämnas för begränsad tid. Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om sådan tidsbegränsning.

Tillstånd, godkännande eller dispens enligt balken eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken, får förenas med villkor.

Vid ändring av en miljöfarlig verksamhet får tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen (ändringstillstånd). För verksamhet som omfattas av tillståndsplikt enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter får dock inte beslutas villkor om begränsning av utsläpp av koldioxid, dikväveoxid eller perfluorkolväten eller villkor som genom att reglera använd mängd fossilt bränsle syftar till en begränsning av koldioxidutsläpp. Detta gäller inte villkor som i fråga om dikväveoxid eller perfluorkolväten behövs för att hindra betydande lokala föroreningar.

Bestämmelser om vilka mål som är ansökningsmål finns i 21 kap. 1 § och bestämmelser om vad en ansökan i ett ansökningsmål ska innehålla finns i 22 kap. 1 §. Regeringen får meddela föreskrifter om vad en ansökan i ett ärende ska innehålla.

Bestämmelser om vilka mål som är ansökningsmål finns i 21 kap. 1 a § och bestämmelser om vad en ansökan i ett ansökningsmål ska innehålla finns i 22 kap. 1 §. Regeringen får meddela föreskrifter om vad en ansökan i ett ärende ska innehålla.

Lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:000)

Härigenom föreskrivs i fråga om plan- och bygglagen (2010:000)

dels att 13 kap. 6 § ska upphöra att gälla,

dels att 13 kap. 7–18 §§ ska betecknas 13 kap. 6–17 §§,

dels att 4 kap. 21 §, 5 kap. 19, 29, 32, 40 och 41 §§, 6 kap. 2 och 30 §§, 11 kap. 37 §, 13 kap. 2 § och nya 13 kap. 6, 7 och 17 §§ samt 15 kap. 3 och 9 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubrikerna närmast före 13 kap. 9, 17 och 18 §§ ska sättas närmast före de nya 13 kap. 8, 16 respektive 17 §,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 13 kap. 18 §, av följande lydelse,

dels att det i övergångsbestämmelserna till lagen ska införas en ny punkt, 14, av följande lydelse.

Föreslagen lydelse enligt lagrådsremiss den 3 december 2009 En enklare plan- och bygglag *Föreslagen lydelse*

4 kap.

21 §

I detaljplanen ska kommunen ange en genomförandetid. Tiden ska bestämmas så att det finns rimliga möjligheter att genomföra planen, men tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år.

Tiden räknas från den dag då beslutet att anta planen vinner laga kraft. Om någon del av planen får genomföras tidigare på grund av ett förordnande enligt 13 kap. 18 § *andra stycket*, räknas tiden från den dag då genomförandet får påbörjas.

Tiden räknas från den dag då beslutet att anta planen vinner laga kraft. Om någon del av planen får genomföras tidigare på grund av ett förordnande enligt 13 kap. 17 § *tredje stycket*, räknas tiden från den dag då genomförandet får påbörjas.

Trots andra stycket, får kommunen i planen bestämma att tiden ska räknas från en senare tidpunkt eller bestämma olika tider för skilda områden av planen.

5 kap.

19 §

Kungörelsen ska anslås på kommunens anslagstavla och föras in i en ortstidning. Av kungörelsen ska det framgå

1. var området för detaljplanen ligger,
2. om förslaget avviker från översiktsplanen,
3. vilken mark eller särskild rätt till mark som kan komma att tas i anspråk enligt 6 kap. 3–5 §§,

4. var förslaget finns tillgängligt för granskning och hur lång granskningstiden är,

5. att den som vill granska förslaget och lämna synpunkter får göra det under granskningstiden,

6. till vem synpunkter på förslaget ska lämnas, och

7. att den som inte senast under granskningstiden har lämnat någon synpunkt på förslaget enligt 13 kap. 12 § kan förlora rätten att överklaga beslut att anta planen.

7. att den som inte senast under granskningstiden har lämnat någon synpunkt på förslaget enligt 13 kap. 11 § kan förlora rätten att överklaga beslut att anta planen.

För kungörandet ska man tillämpa lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m.m.
Om förslaget är ett sådant som avses i 7 § 2 eller 3, får kungörandet samordnas med det kungörande som ska ske i det andra ärendet.

29 §

Kommunen ska skicka ett meddelande om att planen har antagits till

1. länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten,

2. de kommuner och regionplaneorgan som är berörda, och

3. dem som anges i 11 § första stycket 2 och 3 och föreningar som får överklaga enligt 13 kap. 13 eller 14 § och

3. dem som anges i 11 § första stycket 2 och 3 och föreningar som får överklaga enligt 13 kap. 12 eller 13 § och

a) senast under granskningstiden har lämnat skriftliga synpunkter som inte blivit tillgodosedda, eller

b) har rätt att överklaga beslutet enligt 13 kap. 12 § andra stycket 1.

b) har rätt att överklaga beslutet enligt 13 kap. 11 § andra stycket 1.
Meddelandet ska innehålla ett protokollsutdrag med beslutet och upplysningar om vad man måste gör om man vill överklaga beslutet.
Kommunen ska till länsstyrelsen skicka det granskningsutlåtande som avses i 23 § tillsammans med meddelandet om att planen har antagits, om kommunen inte har sänt utlåtandet tidigare enligt 24 §.

32 §

När beslutet att anta detaljplanen har vunnit laga kraft ska kommunen

1. anteckna på planhandlingarna det datum då planen vann laga kraft och, om ett förordnande enligt 13 kap. 18 § *andra* stycket har meddelats, det datum då förordnandet meddelades,

1. anteckna på planhandlingarna det datum då planen vann laga kraft och, om ett förordnande enligt 13 kap. 17 § *tredje* stycket har meddelats, det datum då förordnandet meddelades,

2. snarast möjligt skicka planen, planbeskrivningen och fastighetsförteckningen enligt 9 § till länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten, om det inte är uppenbart obehövt, och

3. med en kungörelse på det sätt som anges i 19 § eller med ett skriftligt meddelande underrätta de fastighetsägare som kan ha rätt till ersättning enligt 14 kap. 5, 7, 9, 12, 14 eller 16 § och dem som enligt 14 kap. 6, 8, 10, 13, 15 eller 17 § kan ha motsvarande rätt till ersättning samt i

underrättelsen upplysa om innehållet i 15 kap. 4 §.

Om kommunen inte kan skicka det som anges i första stycket 2 inom två veckor, ska kommunen genast underrätta mottagarna om innehållet i handlingarna.

40 §

Ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser gäller först sedan beslutet har vunnit laga kraft.

Bestämmelser som innebär att man kan få tillämpa beslutet innan det har vunnit laga kraft finns i 13 kap. 18 § <i>andra</i> stycket.	Bestämmelser som innebär att man kan få tillämpa beslutet innan det har vunnit laga kraft finns i 13 kap. 17 § <i>tredje</i> stycket.
--	---

41 §

Områdesbestämmelser upphör att gälla när ett beslut att anta en detaljplan för området vinner laga kraft eller när en detaljplan för området får genomföras med stöd av ett förordnande enligt 13 kap. 18 § *andra* stycket.

Områdesbestämmelser upphör att gälla när ett beslut att anta en detaljplan för området vinner laga kraft eller när en detaljplan för området får genomföras med stöd av ett förordnande enligt 13 kap. 17 § *tredje* stycket.

6 kap.

2 §

En bestämmelse enligt 4 kap. 19 § om genomförande med exploateringsamverkan

1. ska avse exploateringsamverkan enligt lagen (1987:11) om exploateringsamverkan,

2. får beslutas endast om det med hänsyn till bebyggelseutvecklingen är angeläget att man i ett sammanhang ställer i ordning mark för bebyggelse och utför sådana anordningar som behövs för bebyggelsen,

3. ska ange samverkansområdets huvudsakliga avgränsning,

4. ska ange den tid inom vilken ett exploateringsbeslut enligt lagen om exploateringsamverkan ska meddelas, och

5. upphör att gälla vid utgången av den tid som avses i 4, om något exploateringsbeslut enligt lagen om exploateringsamverkan inte har meddelats innan dess.

Den tid som avses i första stycket 4 får inte vara längre än fem år från den dag då beslutet att anta detaljplanen vann laga kraft eller från den tidigare dag då genomförandet får påbörjas med stöd av ett förordnande enligt 13 kap. 18 § *andra* stycket.

Den tid som avses i första stycket 4 får inte vara längre än fem år från den dag då beslutet att anta detaljplanen vann laga kraft eller från den tidigare dag då genomförandet får påbörjas med stöd av ett förordnande enligt 13 kap. 17 § *tredje* stycket.

30 §

Om kommunens förslag avser ersättningsskyldighet enligt 25 §, ska kommunen efter samrådet kungöra att förslaget finns tillgängligt för granskning. Kungörelsen ska anslås på kommunens anslagstavla och föras in i en ortstidning. Av kungörelsen ska det framgå

1. var området för förslaget ligger,
2. att den som vill granska förslaget och lämna synpunkter får göra det inom en viss tid (granskningstid) som ska vara minst tre veckor, hur lång granskningstiden är och vart synpunkterna ska lämnas, och
3. att den som inte senast under granskningstiden har lämnat någon synpunkt på förslaget enligt 13 kap. 12 § kan förlora rätten att överklaga det kommande beslutet om ersättningsskyldighet.
3. att den som inte senast under granskningstiden har lämnat någon synpunkt på förslaget enligt 13 kap. 11 § kan förlora rätten att överklaga det kommande beslutet om ersättningsskyldighet.

För kungörandet ska man tillämpa lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m.m.

Kommunen ska skicka en underrättelse om kungörelsen och dess innehåll i ett brev till de kända fastighetsägare som berörs men som inte skriftligen har godkänt förslaget.

11 kap.

37 §

Ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 eller 26 § eller ett beslut om förbud enligt 25, 30, 31, 32 eller 33 § får förenas med vite.

Vitet får inte förvandlas till fängelse.

*Frågor om utdömande av vite
prövas av mark- och miljödomstol.*

13 kap.

2 §

Följande kommunala beslut enligt denna lag får inte överklagas i den del de avser

1. avbrytande av ett planarbete,
2. planbesked enligt 5 kap. 2 §,
3. andra frågor om gatukostnader än de som avses i 1 § 5,
4. villkorsbesked enligt 9 kap. 19 §,
5. förlängd handläggningstid enligt 9 kap. 27 § andra stycket,
6. behovet av kontrollansvarig, särskilt sakkunnig, tekniskt samråd eller slutsamråd,
7. ingripandebesked enligt 11 kap. 7 §, eller
8. en fråga som redan är avgjord genom en detaljplan, områdesbestämmelser eller ett förhandsbesked.

Att prövning av tvister rörande gatukostnader prövas av *fastighetsdomstol* framgår av 15 kap. 9 §.

7 §

Andra beslut av länsstyrelsen enligt denna lag än de som avses i 4–6 §§ får överklagas hos *allmän förvaltningsdomstol*.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

8 §

Om ett ärende som har överklagats hos en *allmän förvaltningsdomstol* rör en fråga som har särskild betydelse för Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt, ska domstolen överlämna målet till regeringen för prövning.

18 §

Den myndighet som prövar ett överklagande av ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser ska *antingen fastställa eller upphäva* beslutet i *dess* helhet. Om kommunen medgett det, får *dock* beslutet upphävas i en viss del eller ändras på annat sätt. Ändringar som har ringa betydelse får göras utan kommunens medgivande.

Att prövning av tvister rörande gatukostnader prövas av *mark- och miljödomstol* framgår av 15 kap. 9 §.

6 §

Andra beslut av länsstyrelsen enligt denna lag än de som avses i 4 och 5 §§ får överklagas hos *mark- och miljödomstol*.

7 §

Om ett ärende som har överklagats hos en *mark- och miljödomstol* rör en fråga som har särskild betydelse för Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt, ska domstolen överlämna målet till regeringen för prövning.

17 §

Den myndighet som prövar ett överklagande av ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser ska *endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett eller som framgår av omständigheterna*.

Om myndigheten vid en prövning enligt första stycket finner att beslutet strider mot en rättsregel, ska beslutet upphävas i sin helhet. Annars ska beslutet fastställas i sin helhet. Beslutet ska inte upphävas om det är uppenbart att felet saknar betydelse för avgörandet. Om kommunen har medgett det, får dock beslutet upphävas i en viss del eller ändras på annat sätt. Ändringar som har ringa betydelse

får göras utan kommunens med-
givande.

Om kommunen begär det, får myndigheten förordna att det överklagade beslutet i sådana delar som uppenbarligen inte berörs av överklagandet får genomföras trots att överklagandet inte avgjorts slutligt. Ett sådant förordnande får inte överklagas.

18 §

Om länsstyrelsen enligt 11 kap. 10 eller 12 § har beslutat att överpröva en kommuns beslut om en detaljplan eller områdesbestämmelser eller ett lov eller förhandsbesked, får länsstyrelsen besluta att ett överklagande av samma kommunala beslut inte ska prövas förrän ärendet om överprövning enligt 11 kap. är slutligt avgjort.

15 kap.

3 §

En talan om inlösen enligt 6 kap. 16 § ska väckas inom tre år efter genomförandetidens utgång.

Målet ska förklaras vilande till dess att ärendet slutligt har avgjorts, om

1. det har gjorts en ansökan om förlängning av genomförandetiden eller om kommunen har väckt en fråga om förnyelse av genomförandetiden, eller

2. en talan har väckts om inlösen enligt 6 kap. 15 § och en ansökan har gjorts om fastighetsbildning i överensstämmelse med detaljplanen.

Om genomförandetiden förlängs eller förnyas, förfaller kommunens talan.

Om en fastighet bildas som överensstämmer med detaljplanen, förfaller kommunens talan.

När kommunen har väckt talan om inlösen enligt 6 kap. 15 §, ska *fastighetsdomstolen* omedelbart skicka underrättelse om det till lantmäterimyndigheten.

När kommunen har väckt talan om inlösen enligt 6 kap. 15 §, ska *mark- och miljödomstolen* omedelbart skicka underrättelse om det till lantmäterimyndigheten.

9 §

En tvist mellan kommunen och en fastighetsägare om ersättning för gatukostnader och kostnader för andra allmänna platser och om villkoren för betalning av sådan ersättning prövas av den *fastighetsdomstol* inom vars område fastigheten är belägen.

I mål som avses i första stycket ska man tillämpa bestämmelserna i *lagen (1969:246) om domstolar i fastighetsmål*. I mål om jämkning av ersättning enligt 6 kap. 37 § ska dock expropriationslagen (1972:719) tillämpas i fråga om rättegångskostnader.

Om fastighetsägaren förlorar målet på grund av att fastighetsägaren har inlett rättegången utan tillräckliga skäl, får domstolen förordna att fastighetsägaren ska bära sina egna kostnader. Om det är uppenbart att rättegången inleddes utan skälig grund, får domstolen dessutom förplikta fastighetsägaren att ersätta kommunen för dess rättegångskostnader.

En tvist mellan kommunen och en fastighetsägare om ersättning för gatukostnader och kostnader för andra allmänna platser och om villkoren för betalning av sådan ersättning prövas av den *mark- och miljödomstol* inom vars område fastigheten är belägen.

I mål som avses i första stycket ska man tillämpa bestämmelserna i *lagen (2010:000) om mark- och miljödomstolar*. I mål om jämkning av ersättning enligt 6 kap. 37 § ska dock expropriationslagen (1972:719) tillämpas i fråga om rättegångskostnader.

14. Mål och ärenden som har inletts hos en allmän förvaltningsdomstol eller hos regeringen före den 1 januari 2011 ska slutföras av de allmänna förvaltningsdomstolarna eller regeringen.

Lag om ändring i lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare

Häri genom föreskrivs att 1 § lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare ska ha följande lydelse.

*Föreslagen lydelse enligt Föreslagen lydelse
lagrådsremiss den 25 februari
2010 Utnämning av ordinarie
domare*

1 §

Denna lag avser utnämning av ordinarie domare. Dessa är

1. justitieråd tillika ordförande, justitieråd tillika avdelningsordförande och övriga justitieråd i Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen,

2. president, lagman samt råd tillika vice ordförande på avdelning och övriga råd i hovrätt och kammarrätt,

3. lagman, chefsrådman och rådman i tingsrätt och förvaltningsrätt,

4. *fastighetsråd och miljöråd,*

5. ordförande i Marknadsdomstolen,

6. ordförande tillika chef och övriga ordförande i Arbetsdomstolen,

7. patenträttsråd tillika ordförande och övriga patenträttsråd i Patentbesvärsrätten,

8. ordförande i Försvarsunderrättelsesdomstolen.

Denna lag avser utnämning av ordinarie domare. Dessa är

1. justitieråd tillika ordförande, justitieråd tillika avdelningsordförande och övriga justitieråd i Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen,

2. president, lagman samt råd tillika vice ordförande på avdelning och övriga råd i hovrätt och kammarrätt,

3. lagman, chefsrådman och rådman i tingsrätt och förvaltningsrätt,

4. *tekniska råd,*

5. ordförande i Marknadsdomstolen,

6. ordförande tillika chef och övriga ordförande i Arbetsdomstolen,

7. patenträttsråd tillika ordförande och övriga patenträttsråd i Patentbesvärsrätten,

8. ordförande i Försvarsunderrättelsesdomstolen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2010-03-22

Närvarande: F.d. regeringsrådet Leif Lindstam, f.d. justitierådet Lars Dahllöf och justitierådet Ann-Christine Lindeblad.

Mark- och miljödomstolar

Enligt en lagrådsremiss den 4 mars 2010 (Miljödepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om mark- och miljödomstolar,
2. lag om ändring i rättegångsbalken,
3. lag om ändring i jordabalken,
4. lag om ändring i miljöbalken,
5. lag om ändring i lagen (1929:405) med vissa föreskrifter angående tillämpningen här i riket av svensk-norska vattenrättskonventionen av den 11 maj 1929,
6. lag om ändring i ägofredslagen (1933:269),
7. lag om ändring i lagen (1945:119) om stängselskydd för järnväg m.m.,
8. lag om ändring i lagen (1957:390) om fiskearrenden,
9. lag om ändring i lagen (1962:627) om vissa åtgärder för utnyttjande av vattenkraft vid krig m.m.,
10. lag om upphävande av lagen (1969:246) om domstolar i fastighetsmål,
11. lag om ändring fastighetsbildningslagen (1970:988),
12. lag om ändring i väglagen (1971:948),
13. lag om ändring i expropriationslagen (1972:719),
14. lag om ändring i lagen (1973:1084) om avveckling av vissa godmanskap för delägare i skifteslag,
15. lag om ändring i anläggningslagen (1973:1149),
16. lag om ändring i lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,
17. lag om ändring i lagen (1976:997) om vattenförbund,
18. lag om ändring i bostadsförvaltningslagen (1977:792),
19. lag om ändring i lagen (1978:160) om vissa rörledningar,
20. lag om ändring i jordförvärvslagen (1979:230),
21. lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429),
22. lag om ändring i lagen (1980:307) om skyldighet för utländska käranden att ställa säkerhet för rättegångskostnader,
23. lag om ändring i lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter,
24. lag om ändring i lagen (1987:11) om exploateringssamverkan,
25. lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.,
26. lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen,
27. lag om ändring i minerallagen (1991:45),
28. lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614),
29. lag om ändring i ellagen (1997:857),

30. lag om ändring i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken,
 31. lag om ändring i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet,

32. lag om ändring i lagen (1998:813) om införande av lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet,

33. lag om ändring i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor,

34. lag om ändring i lagen (2004:875) om särskilda förvaltningar av vissa elektriska anläggningar,

35. lag om ändring i lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter,

36. lag om ändring i naturgaslagen (2005:403),

37. lag om ändring i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk,

38. lag om ändring i lagen (2009:1326) om ändring i miljöbalken,

39. lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:000),

40. lag om ändring i lagen (2010:000) om utnämning av ordinarie domare.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kansliråden Malin Wik, Jens Wieslander och Sanna Viklund.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Lagrådsremissen innehåller förslag till lag om mark- och miljödomstolar och ett stort antal följdändringar avseende andra lagar. Förslagen innebär att miljödomstolarna och Miljööverdomstolen ska ersättas av mark- och miljödomstolar respektive Mark- och miljööverdomstolen. Till de nya domstolarna ska föras mål som nu handläggs i miljödomstol, mål enligt plan- och bygglagen som nu handläggs i förvaltningsrätt och mål som nu handläggs i fastighetsdomstol. Som utgångspunkt ska gälla att rättegångsbalken ska gälla för de mål där mark- och miljödomstol är första instans medan lagen om domstolsärenden ska gälla för de mål som har överklagats till en mark- och miljödomstol.

Lagrådet har inga invändningar mot förslaget om inrättande av mark- och miljödomstolar och en mark- och miljööverdomstol eller om tillämpliga bestämmelser för handläggningen i dessa domstolar. Det får anses vara en fördel att befintliga processregler tillämpas och att tillämpningen begränsas till två processordningar.

Lagrådet har i det följande synpunkter på enskildheter i lagförslagen.

Förslaget till lag om mark- och miljödomstolar

2 kap. 4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om rättens sammansättning i mål och ärenden när mark- och miljödomstolen är första instans. Det är tydligt att bestämmelserna är avsedda att tillämpas såväl vid handläggning enligt rättegångsbalken som vid handläggning av ärenden enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden (jfr motiven och paragrafens andra stycke). I paragrafens första stycke bör därför efter orden ”mål” och ”målets” läggas till ”eller ärende” respektive ”eller ärendets” och efter ordet ”huvudförhandling” läggas till ”eller sammanträde”.

I paragrafens första stycke anges att ”en av de särskilda ledamöterna” ska ha viss angiven myndighetserfarenhet och att ”den andra särskilda ledamoten bör ha” viss annan angiven erfarenhet. Formuleringarna kan ge intrycket att det endast ska vara en av de särskilda ledamöterna som har myndighetserfarenhet. Av motiven framgår att detta inte är avsikten, utan att det vid handläggning av vissa målgrupper – mål som nu handläggs av fastighetsdomstol eller enligt plan- och bygglagen – ska vara möjligt att låta båda de särskilda ledamöterna ha myndighetserfarenhet. Paragrafen bör förtydligas i detta avseende. Likaså bör det i paragrafens tredje stycke förtydligas att, om förstärkning sker med två ledamöter, endast den ena ledamoten ska vara lagfaren medan den andra ska vara antingen tekniskt råd eller särskild ledamot.

Med hänsyn till det anförda föreslår Lagrådet att paragrafen får följande lydelse:

I mål eller ärende där mark- och miljödomstolen är första instans ska rätten vid huvudförhandling eller sammanträde bestå av en lagfaren domare, som är rättens ordförande, ett tekniskt råd och två särskilda ledamöter. En av de särskilda ledamöterna ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde. Den andra särskilda ledamoten ska ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I stället för en av de särskilda ledamöterna får ytterligare en lagfaren domare eller ett tekniskt råd ingå i rätten, om målets eller ärendets beskaffenhet föranleder det.

Första stycket gäller också när ett mål eller ärende avgörs i sak utan huvudförhandling eller sammanträde, om inte rätten finner att det är tillräckligt med ordföranden och ett tekniskt råd och parterna samtycker till det eller målet eller ärendet är av enkel beskaffenhet.

Utöver vad som sägs i första stycket får ytterligare en eller två ledamöter ingå i rätten. Utökas rätten med två ledamöter ska den ena ledamoten vara lagfaren domare och den andra tekniskt råd eller särskild ledamot.

3 kap. 1 §

I den föreslagna paragrafen finns forumbestämmelser för mark- och miljödomstolarna.

Enligt första meningen i paragrafens första stycke ska mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet samt om utdömmande av vite efter särskild ansökan av myndighet prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller kommer att bedrivs.

När det gäller vite ska enligt gällande rätt prövning av utdömmande av vite enligt plan- och bygglagen (1987:10) prövas av den förvaltningsrätt inom vars domkrets den myndighet är belägen som har ansökt om utdömandet (jfr 6 § första stycket lagen [1985:206] om viten).

Vid föredragningen inför Lagrådet har uppgetts att någon ändring i sak inte är avsedd när det gäller vad som ska styra valet av forum i mål om utdömmande av vite enligt plan- och bygglagen, dvs. även fortsättningsvis ska avgörande vara den ansökande myndighetens lokalisering och inte

var den ifrågasatta verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller kommer att bedrivas.

Lagrådet föreslår mot denna bakgrund att första meningen i paragrafens första stycke utformas så att det klart framgår att de vitesmål som där avses endast är mål om utdömmande av vite enligt miljöbalken. Vidare bör i ett nytt stycke föreskrivas att mål om utdömmande av vite enligt plan- och bygglagen ska prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område den myndighet är belägen som har gjort ansökan om utdömmande av vitet.

Med hänsyn till det anförda föreslår Lagrådet att paragrafen får följande lydelse:

Mål om utövande av miljöfarlig verksamhet, vattenverksamhet, vattenanläggningar och ersättning vid vattenverksamhet samt om utdömmande av vite enligt miljöbalken efter särskild ansökan av myndighet prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs, har bedrivits eller kommer att bedrivas. Mål om utövande av verksamhet vid anläggningar som ingår i ett sammanhängande system för hantering, bearbetning, lagring och slutförvaring av använt kärnbränsle eller kärnavfall prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område någon av anläggningarna ligger eller är avsedd att ligga.

Mål om ersättning vid skada eller intrång enligt 28 kap. 2–5 §§ miljöbalken och vid ingripande av det allmänna enligt miljöbalken prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område skadan eller intrånget i huvudsak har inträffat eller kommer att inträffa.

Mål om ersättning för miljöskador enligt 32 kap. miljöbalken prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område den skadegörande verksamheten i huvudsak bedrivs eller har bedrivits. Den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som kan medföra en sådan skada som avses i 32 kap. 3 § miljöbalken kan begära prövning av ersättningsfrågan vid den mark- och miljödomstol inom vars område verksamheten i huvudsak bedrivs eller kommer att bedrivas.

Mål om utdömmande av vite enligt plan- och bygglagen (2010:000) efter särskild ansökan av myndighet prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område myndigheten är belägen.

Mål som har överklagats till mark- och miljödomstol prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område förvaltningsmyndigheten eller kommunen som först har prövat ärendet är belägen, om inte annat följer av bestämmelser som avses i femte stycket.

I annan lag finns det särskilda bestämmelser om vilken mark- och miljödomstol som är behörig.

5 kap. 1 §

Av paragrafen framgår att lagen om domstolsärenden med vissa undantag ska tillämpas i mål som har överklagats till mark- och miljödomstol. Detta innebär att bl.a. bestämmelsen i 38 § den lagen ska tillämpas. Där anges att en skrivelse med överklagande ska ha kommit in till den domstol som meddelat det överklagade beslutet inom tre veckor från dagen för beslutet. Bestämmelsen avviker från vad som enligt nuvarande bestämmelser gäller i fråga om beslut enligt plan- och bygglagen. Av 6 a § första stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291) framgår nämligen att överklagandetiden för enskild är tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Enligt Lagrådets mening bör den försäm-

ring av den enskildes rätt som ändringen innebär bli föremål för ytterligare överväganden i det fortsatta beredningsarbetet.

Prop. 2009/10:215
Bilaga 11

Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter

9 kap. 2 §

I paragrafen lämnas en upplysning om att bestämmelser om överklagande av mark- och miljödomstolens domar finns i 4 och 5 kap. lagen om mark- och miljödomstolar. Upplysningen bör enligt Lagrådets mening rätteligen avse 1 kap. 2 § andra stycket och 5 kap.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar övriga lagförslag utan erinran.

Miljödepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 april 2010

Närvarande: Statsrådet Odell, ordförande, och statsråden Ask, Husmark Pehrsson, Larsson, Torstensson, Hägglund, Carlsson, Littorin, Borg, Adelsohn Liljeroth, Tolgfors, Krantz, Ohlsson.

Föredragande: Torstensson

Regeringen beslutar proposition 2009/10:215 Mark- och miljödomstolar.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EU-regler
Lag om mark- och miljödomstolar	2 kap. 3 §	
Lag om ändring i miljöbalken	16 kap. 2 §, 20 kap. 6 §, 20 kap. 9 §	
Lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.	17 §	
Lag om ändring i lagen (2009:1326) om ändring i miljöbalken	16 kap. 2 §	
Lag om upphävande av lagen (1969:246) om domstolar i fastighetsmål	1, 5, 6, och 18 §§	